

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Кафедра міжнародних відносин

**Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»**

Освітня програма 291.00.01 «Суспільні комунікації»

**БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему:
ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

**Студентки 4 курсу
Денної форми навчання
Симоненко Оксани Олегівни**

**Науковий керівник:
Доктор історичних наук,
завідувач кафедри
міжнародних відносин
Яблонський В.М.**

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	6
1.1. Поняття та сутність інформаційної політики	6
1.2. Основні принципи інформаційної політики держави	13
1.3. Роль інформаційної політики в умовах глобалізації та європейської інтеграції	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	27
2.1. Етапи формування інформаційної політики України.....	27
2.2. Інституційні механізми реалізації інформаційної політики	32
2.3. Проблеми та виклики у сфері інформаційного простору України.....	40
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	49
3.1. Напрями вдосконалення інформаційної політики України	49
3.2. Роль інформаційної політики у формуванні позитивного іміджу України на міжнародній арені	58
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74

ВСТУП

Актуальність дослідження. Значущість кваліфікаційного дослідження за темою «Інформаційна політика України у контексті європейської інтеграції» полягає в тому, що інформаційна політика є важливим інструментом забезпечення ефективної комунікації держави та суспільства. Особливо в контексті євроінтеграції. Це сприяє створенню інформаційного суспільства, зміцненню громадянського суспільства, забезпеченню прозорості та доступності інформації про процес євроінтеграції.

Ця тема також важлива в умовах глобалізації. Тому, що інформаційна політика допомагає нам адаптуватися до нових викликів, таких як цифровізація, міжнародна співпраця та забезпечення національної безпеки.

Особливе значення при написанні даної кваліфікаційної роботи набуває аналіз впливу інформаційної політики на сприйняття громадянами європейської інтеграції та дослідження механізмів інтеграції українських інформаційних систем до європейського інформаційного простору. Ця проблема має технічні та соціальні наслідки, особливо в боротьбі з дезінформацією та пропагандою, які можуть впливати на громадську думку. Інформаційна політика України є багатоаспектною і може розглядатися з різних позицій, зокрема правової, соціальної, культурної та технологічної.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у комплексному аналізі ролі, особливостей та впливу інформаційної політики на процеси європейської інтеграції України.

Для реалізації мети дослідження в роботі визначені такі **завдання**:

- дослідити теоретико-методологічні основи інформаційної політики країни;
- проаналізувати специфіку інформаційної політики України;
- намітити перспективи розвитку інформаційної політики України у процесі євроінтеграції.

Об'єктом дослідження є інформаційна політика України як система стратегій, інструментів та механізмів, що забезпечують управління інформаційними потоками, прозорість державних процесів, формування громадської думки та підтримку євроінтеграційних прагнень.

Предметом дослідження є особливості реалізації інформаційної політики України в умовах інтеграції до європейського простору.

Теоретичною основою дослідження є ключові концепції та теорії, які забезпечують розуміння особливостей інформаційної політики в сучасному суспільстві та її значення в процесах євроінтеграції (теорія інформаційного суспільства, теорія глобалізації, європейська інтеграція, теорії комунікацію).

Такі теоретичні засади дозволяють глибше зрозуміти як політичний, так і соціально-культурний вимір інформаційної політики України у контексті її євроінтеграційних прагнень.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні документи України (закони та нормативно-правові акти, що регулюють інформаційну політику; стратегії і програми, пов'язані з європейською інтеграцією; документи Європейського Союзу (нормативні акти, які визначають стандарти в інформаційній сфері; праці українських та зарубіжних дослідників у сфері інформаційної політики та європейської інтеграції; публікації в українських і міжнародних медіа, які висвітлюють процеси євроінтеграції та роль інформаційної політики; офіційні веб-сайти органів державної влади України та Європейського Союзу та онлайн-платформи, що містять дані про інформаційну політику та євроінтеграцію).

Методи дослідження. Із методів дослідження в роботі застосовувались: системно-структурний аналіз й синтез, історичний і діалектичний методи, метод наукової абстракції, порівняльний, графічний, абстрактно-логічний метод.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх застосування для вдосконалення інформаційної політики держави та сприяння євроінтеграційним процесам. Зокрема, результати можуть бути використані: для розробки стратегій та програм, спрямованих на підвищення ефективності

інформаційної політики; щоб зміцнити механізми протидії дезінформації та поширення достовірної інформації; для покращення іміджу України на міжнародній арені шляхом ефективного використання інформаційної політики; аби посилити інформаційну інтеграцію України з країнами Європейського Союзу.

Апробація. Матеріали дослідження було представлено 17 квітня 2025 р. у секції «Міжнародні відносини у контексті російсько-української війни: кейс-стаді» у рамках теми «Зовнішньополітичні заходи України щодо протидії російській агресії (2022-2024 рр.)» на конференції «Сучасні виклики в умовах трансформації системи міжнародних відносин»¹

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається з вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота містить 2 таблиці та 5 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 79 сторінок друкованого тексту. Список використаних джерел включає 39 позицій.

¹ Сучасні виклики в умовах трансформації системи міжнародних відносин: науковий збірник. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. Київ: [Електронне видання], 2025. 187 с.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Поняття та сутність інформаційної політики

Насамперед для розуміння сутності та структури інформаційної політики держави необхідно визначитися, який зміст сучасна політична наука вкладає в поняття державна політика. Існує безліч визначень поняття «держава». Наприклад, Аристотель вважав, що держава – це «самовдоволене спілкування громадян, що не потребує іншого спілкування і ні від кого іншого не залежить».

Не менш цікавим є і поняття «політика». У найширшому сенсі «політикою» можна назвати будь-яку цілеспрямовану діяльність. Однак у рамках цієї роботи ми трактуватимемо політику як особливу сферу життєдіяльності людей, пов'язану з владними відносинами, з державою та державним устроєм, соціальними інститутами, які покликані функціонувати та діяти відповідно до законів, принципів і норм і тим самим гарантувати життєздатність громадян різних спільнот людей, реалізацію їхньої спільної волі, інтересів та потреб. Отже, під державною політикою слід розуміти інструмент, який визначає зміст актів державного управління.

Рис. 1.1. Аспекти інформаційної політики держави²

Об'єктом державної інформаційної політики є інформаційна сфера життя суспільства в найширшому її розумінні. Вона включає всю сукупність інформації, інформаційної інфраструктури, суб'єктів, що здійснюють збір, формування, розповсюдження та використання інформації, а також системи регулювання громадських відносин, що виникають при цьому.

Звідси випливає, що в інформаційній політиці можна виділити два основні аспекти представлені на рис. 1.1. При цьому інформація є змістовною стороною, тобто суть повідомлень, а комунікація – процес її передачі та розповсюдження.

Ми визначили державу як політичну організацію, однією з найважливіших функцій якої є поширення своєї влади на все населення в межах усієї території. Така позиція передбачає збереження контролю не тільки фізичного простору, а й інформаційного. Саме тому в дослідженнях українських авторів державна інформаційна політика розглядається як сукупність цілей, спрямованих на реалізацію якихось національних інтересів, що виносить це поняття в ідеологічну площину.

Об'єктом державної інформаційної політики виступає інформаційна сфера суспільства, отже державна інформаційна політика спрямована передусім на

² Геворкян А. Ю. Механізми державного управління та регулювання у сфері інформаційної політики як фактор зміцнення економічної безпеки території. Право та державне управління. 2021. № 2. С. 98-105.

контроль каналів масової комунікації, а також різних акторів, які прагнуть до реалізації своїх інтересів в інформаційній сфері³.

Під каналами комунікації ми розуміємо засоби масової інформації. До акторів, які прагнуть реалізувати свої інтереси в інформаційній сфері, можуть бути віднесені окремі індивіди, групи впливу, громадські неурядові організації, іноземні держави, транснаціональні корпорації.

Державна інформаційна політика є складним і багатогранним явищем. Саме тому існує безліч думок щодо її змісту. Наприклад, більшість українських вчених виділяють чотири групи компонентів інформаційної політики: нормативно-правові, організаційно-технологічні, техніко-економічні, соціальні.

До першої групи належить законодавство у сфері інформації та засобів масової комунікації на всіх рівнях управління, а також принципи формування державної інформаційної політики. Організаційно-технологічні компоненти – це комплекс інформаційних процесів та інформаційна інфраструктура. Техніко-економічні компоненти, передусім, мають на увазі індустрію виробництва інформації як сектору суспільного виробництва⁴. У цьому секторі також розробляються та виробляються інформаційні та телекомунікаційні технології. Соціальним компонентом виступають, по-перше, спеціально навчені та підготовлені фахівці, по-друге, ефективна експлуатація технологій та систем.

На нашу думку, аналізувати інформаційну політику сучасної держави необхідно в рамках феномену глобалізації, а також низки явищ, які стали її наслідками. Глобалізація є основною тенденцією розвитку сучасного світу на думку багатьох визначних учених, серед яких можна виділити Р. Робертсона, І. Валлерстайна, Е. Гідденса, М. Кастельса, У. Бека, Д. Поппера.

³ Захаренко, К. В. (2019). Особливості формування ефективної державної інформаційної політики. *Політичне життя*, 3, С. 71-76.

⁴ Дурман, М. (2020). Інформаційний менеджмент як складова державної інформаційної політики. *Вісник Херсонського національного технічного університету*, 75, С. 141-149.

Спочатку це поняття використовувалося для позначення феномену «злиття ринків окремих продуктів, що виробляють великі транснаціональні корпорації. Основний акцент робився на економічній складовій. Однак пізніше стало очевидним, що явище глобалізації виходить далеко за межі економіки, впливаючи на всі сфери життя суспільства⁵.

На наш погляд, явище глобалізації мало істотний вплив на інформаційну сферу. Очевидність цього факту підтверджується тим, що з середини XX століття більшу популярність набувають теорії, що пов'язують еволюцію людства зі зміною значущості інформації та комунікації. До середини 80-х років XX століття вони складаються у концепцію інформаційного суспільства. Загалом, під інформаційним суспільством розуміється «суспільство, в якому більшість працюючих зайнято виробництвом, зберіганням, переробкою та реалізацією інформації, особливо вищої її форми – знань».

Глобалізація та розвиток інформаційного суспільства справили значний вплив на інформаційну сферу суспільства і, як наслідок, масову комунікацію та державну інформаційну політику⁶. До таких змін можна віднести: поширення мережевого принципу комунікації, зміна механізмів зворотного зв'язку, медіатизацію політики, посилення політичного впливу засобів масової інформації.

Теорія суспільства мережевих структур була сформульована М. Кастельсом наприкінці 80-х років XX століття. Вчений зазначає, що «особливістю сучасного суспільства є не так домінування інформації, як перетворення варіантів її використання, коли провідну роль в суспільстві набувають глобальні мережеві структури, що витісняють традиційні форми

⁵ Дурман, М. (2020). Інформаційний менеджмент як складова державної інформаційної політики. Вісник Херсонського національного технічного університету, 75, С. 141-149.

⁶ Ключко А. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах сучасного суспільства. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2022. №3(63). С. 38-42.

взаємин». По-перше, це стосується виробничих процесів. Сьогодні широкого поширення набув просторовий поділ частин виробничих процесів на основі економічної доцільності, що об'єднується за допомогою комунікаційних технологій. Прибічник ідей М. Кастельса, американський соціолог Р. Малган пише про те, що «мережі перетворилися на основну організаційну форму постіндустріального, чи інформаційного, суспільства». Таким чином, мережі розглядаються як інститути, що сприяють розвитку низки областей, а Інтернет трактується як основа глобального мережевого простору.

Наслідком поширення мережевої організації стає дроблення аудиторії на безліч груп, які найчастіше стихійно об'єднуються на основі конкретних утилітарних цілей. Така організація призводить до зростання ролі горизонтального рівня комунікації⁷.

Такі зміни впливають на інформаційну політику держави, часто знижуючи її ефективність. Як зазначалося раніше, державна інформаційна політика є системою заходів, що здійснюються державою. Інструментом здійснення цих заходів виступають інституалізовані та організаційно закріплені зв'язки певних комунікаторів, які найчастіше характеризуються відповідними механізмами розвитку, каналами, технологіями та мовою. Все це призводить до дезінтеграції комунікативних відносин між державою та суспільством.

Зростання ролі горизонтальної комунікації також сприяє збільшенню значення неформальних каналів зв'язку в процесі комунікації, а також зниженню довіри до офіційних джерел та каналів передачі інформації. Наслідком цього стає почастищення випадків помилок комунікації та спотворення інформації та наростання пасивного протесту учасників мережевої комунікації проти системи масової комунікації, що склалася.

Другою тенденцією зазначеного вище є зміна механізмів зворотного зв'язку. Збільшення швидкості передачі, зниження вартості виробництва та

⁷ Онищенко, С. В., & Глушко А. Д. (2020). Концептуальні засади інформаційної безпеки національної економіки в умовах діджиталізації. Соціальна економіка. ХНУ, 59, С. 14-24.

підвищення доступності інформації призвели до багаторазового збільшення загального обсягу інформації. Кількість інформації, що надходить перевершує об'єктивні можливості сприйняття людини⁸. Сучасна людина не може споживати таку кількість інформації, у тому числі й політичного характеру. Наслідком цього стає формування пасивної позиції до участі у політичному житті. Зниження значних контактів влади та суспільства призводить до порушення зворотного зв'язку. Комунікація, що відбувається за допомогою офіційних каналів зв'язку, таких як засоби масової інформації, стає одностороннім процесом, знижується довіра населення до таких каналів.

Іншою тенденцією розвитку інформаційного суспільства стала медіатизація політики. Під медіатизацією розуміється взаємопроникнення політичного та медійного простору, внаслідок чого відбувається перехід політичних символів та смислів у віртуально-медійну галузь⁹.

В цілому віртуальна область або віртуальний простір – це «сфера технічних, технологічних та соціальних відносин, що виникають, змінюються та припиняються в процесі використання комп'ютерної або іншої електронної технічної мережі з приводу інформації, інформаційних ресурсів, інформаційних послуг та засобів зв'язку». Віртуальний простір має ряд характеристик: нематеріальність впливу (зображуване справляє ефекти, характерні для мовного); умовність параметрів (об'єкти штучні та змінні); ефемерність (свобода входу/виходу забезпечує можливість переривання та поновлення існування). Таким чином, віртуальна реальність передбачає взаємодію людини не з промовами, а із симуляціями (симулякрами). У постмодернізмі поняття симулякр підкреслює творчий початок людини, сприйняття образів, відірваних від реальності, які відносяться швидше до емоційних переживань індивіда

⁸ Захаренко, К. В. (2019). Особливості формування ефективної державної інформаційної політики. *Політичне життя*, 3, С. 71-76.

⁹ Пунда, О., Добрянська, О., & Новицька, Н. (2022). Принципи інформаційної політики в умовах війни та їх нормативно-правове закріплення. *Екологічне право*, 1-2, С. 60-65.

У процесі медіатизації політики політична реальність переноситься у віртуальний простір і також стає об'єктом симуляції. Це впливає на стратегію реалізації державної інформаційної політики. У віртуальному просторі простого повідомлення інформації про політичні події, аргументації політичних рішень стає недостатньо для ефективного контролю інформаційної сфери. Підвищується значення образу комунікатора та мови комунікації, розширюється символічний простір політики¹⁰. Все частіше «під впливом каналів масової комунікації соціальні та політичні протиріччя видаються не як зіткнення соціальних інтересів та відповідних програм, а як зіткнення лідерів; відбувається витіснення програмної риторики особистісної».

Цьому багато в чому сприяє віртуалізація політичних подій та розширення символічного простору політики, які розгортаються у просторі ЗМІ за законами кінематографу. Ця тенденція отримала назву «шоу-політики»¹¹. У 60-ті роки ХХ століття Гі Дебор у своїй книзі «Товариство спектаклю» говорить про те, що в суспільстві споживання, політика стає частиною культури споживання. При цьому ЗМІ, економіка, політика та культура стають частиною вистави. «Маркетингові технології просування, позиціонування, відбудови від конкурентів, привернення уваги публіки за допомогою рекламних практик, одержання прибутку у вигляді певної вигоди від успішних продажів робить шоу-політику невід'ємною частиною ринкової споживчої культури»¹². У просторі цієї культури символічний обмін обертається утилітарним обміном: інвестиції у виробництво шоу, які споживає масовий глядач, виявляються вигідним

¹⁰ Клочко А. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах сучасного суспільства. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2022. №3(63). С. 38-42.

¹¹ Дурман, М. (2020). Інформаційний менеджмент як складова державної інформаційної політики. Вісник Херсонського національного технічного університету, 75, С. 141-149.

¹² Хорошко В., Хохлачова Ю., Пірцхалава Т., Іванченко І. Інформаційна зброя як інструмент інформаційної війни. Захист інформації. 2022. Том 24, № 2. С. 50-58.

капіталовкладенням». У такій системі суттєво посилюється політичний вплив засобу масової інформації. Вони стають не лише посередниками чи інтерпретаторами подій, а й їхніми творцями, політичними акторами.

Таким чином, можна говорити, що в умовах глобалізації інформаційна сфера зазнала ряду істотних змін, таких як поширення мережевого принципу комунікації, зміна механізмів зворотного зв'язку, медіатизацію політики, посилення політичного впливу засобів масової інформації. Такі зміни впливають на інформаційну політику держави, часто знижуючи її ефективність. Як зазначалося раніше, державна інформаційна політика є системою заходів здійснюваних державою. Інструментом здійснення цих заходів виступають інституалізовані та організаційно закріплені структури. В умовах описаної вище трансформації інформаційного простору, для підвищення їх ефективності потрібна розробка та впровадження нових принципів роботи.

1.2. Основні принципи інформаційної політики держави

Суть поняття «принципи інформаційної політики держави» полягає у фундаментальних засадах, які визначають підхід держави до формування, розповсюдження, регулювання та захисту інформації у суспільстві¹³. Ці принципи є своєрідними орієнтирами для реалізації інформаційної політики, забезпечення балансу між свободою слова, правом громадян на інформацію та національною безпекою.

Вони допомагають забезпечити прозорість діяльності держави, підтримувати довіру громадян, захищати інформаційний суверенітет та стимулювати розвиток інформаційних технологій у суспільстві. Усе це сприяє

¹³ Геворкян А. Ю. Механізми державного управління та регулювання у сфері інформаційної політики як фактор зміцнення економічної безпеки території. Право та державне управління. 2021. № 2. С. 98-105.

формуванню відкритого інформаційного середовища, де кожен має доступ до достовірної інформації та може вільно виражати свої думки.

Основні принципи інформаційної політики держави та їх характеристика представлені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основні принципи інформаційної політики держави

№	Назва принципу	Опис
1	Прозорість	Забезпечення відкритості й доступності інформації про діяльність держави для громадян.
2	Достовірність	Надання об'єктивної та перевіреної інформації, що відповідає реальному стану справ.
3	Доступність	Створення рівних умов для отримання інформації усіма категоріями населення, включаючи осіб з особливими потребами.
4	Захист національних інтересів	Попередження витоку конфіденційної або стратегічно важливої інформації.
5	Свобода слова та думки	Підтримка права громадян на висловлювання своїх поглядів і думок без загрози цензури.
6	Ефективність комунікацій	Створення діалогу між владою, громадянами та ЗМІ задля формування довіри.
7	Інноваційність	Використання сучасних технологій для поширення інформації та підвищення її ефективності.

Ці принципи допомагають побудувати ефективну інформаційну політику, яка сприяє розвитку демократичного суспільства.

Крім загальних принципів національної інформаційної політики можна виділити специфічні принципи. Специфічні принципи національної інформаційної політики включають положення, які передусім визначають розвиток інформаційного суспільства країни. Це включає: співпрацю між

країнами, бізнесом та громадянським суспільством; свободу та рівність доступу до інформації та знань; підтримку вітчизняних виробників продукції та послуг у сфері інформаційно-комунікаційних технологій; сприяння розвитку міжнародного співробітництва у сфері інформаційно-комунікаційних технологій; забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері.

Специфічними принципами національної інформаційної політики є:

- Принцип стандартизації, який полягає в раціональному використанні єдиних (уніфікованих або стандартизованих) проєктних рішень і технологій, внутрішніх і зовнішніх інтерфейсів і протоколів, що закладає основу модульної побудови блоків, компонентів і підсистем усієї системи¹⁴.

- Принцип повноти, адекватності та достовірності джерел інформації, які забезпечують ефективну інформаційно-аналітичну підтримку державних органів та органів місцевого самоврядування у вирішенні комплексних функціональних завдань у рамках планування, реалізації, моніторингу, контролю та прогнозування всіх управлінських рішень.

- Принцип комплексної інтеграції та раціонального використання наявної інформаційно-комунікаційної інфраструктури, стандартних рішень і технологій для допомоги в управлінні національними проєктами.

- Директивні принципи розвитку, що базуються на реалізації взаємопов'язаних процесів проектування та поступового оновлення структурних компонентів єдиної інформаційно-комунікаційної системи¹⁵.

- Принципи інтеграції даних, який організовує усі дані в єдиний вираз для забезпечення послідовної інтерпретації та точного порівняння.

Напрямок національної інформаційної політики – це окрема сфера діяльності органів державної влади та державних службовців для реалізації одного чи кількох завдань національної інформаційної політики.

¹⁴ Юдін О.К., Бучик С.С. Концептуальний аналіз уразливості державних інформаційних ресурсів. Наукоємні технології. 2019. № 3(19). С. 299-304.

¹⁵ Захаренко, К. В. (2019). Особливості формування ефективної державної інформаційної політики. *Політичне життя*, 3, С. 71-76.

За кожним напрямом залежно від умов (короткострокових, середньострокових, довгострокових) держава визначає самостійні заходи чи проекти, тобто спеціально запланований комплекс заходів або організований їх комплекс, які вирішують основні завдання щодо досягнення цілей національної інформаційної політики.

Наприклад, на найближчу та середньострокову перспективу пріоритетними напрямками у сфері використання інформаційних технологій у діяльності регіональних органів державної влади є комплекси запланованих заходів у конкретних галузях модернізації розвитку країни (рис. 1.2).

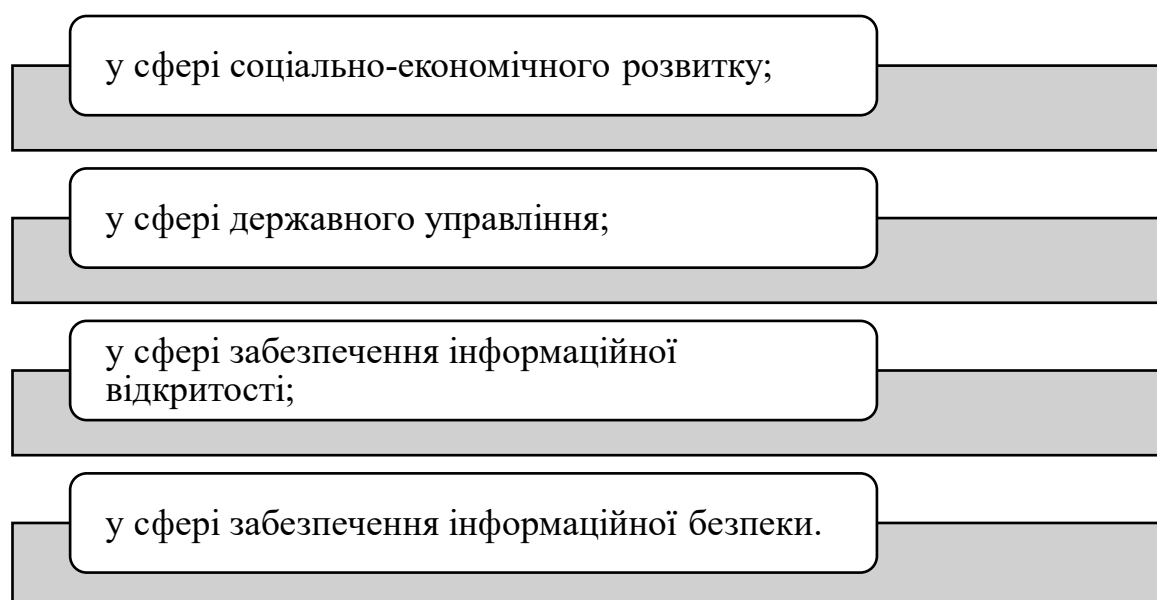

Рис. 1.2. Комплекси запланованих заходів у конкретних галузях модернізації розвитку країни¹⁶

Пріоритетами національної політики побудови електронного урядування на середньострокову перспективу (найближчі п'ять років) є:

- Розроблення системи дистанційного доступу громадян до офіційної інформації з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

¹⁶ Пунда, О., Добрянська, О., & Новицька, Н. (2022). Принципи інформаційної політики в умовах війни та їх нормативно-правове закріплення. Екологічне право, 1-2, С. 60-65.

- Надання державних послуг з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій¹⁷.

Отже, можна зробити висновок, що принципи національної інформаційної політики є основоположними нормативними актами, якими керуються державні органи та державні службовці в реалізації діяльності національної інформаційної політики.

Загальними принципами національної інформаційної політики є прозорість, надійність, доступність, захист національних інтересів, свобода слова і думки, комунікаційна ефективність та інноваційність. До спеціальних – положення, що визначають галузеві засади особливості інформаційної політики в окремих галузях її реалізації.

Напрямок національної інформаційної політики – це сфера діяльності, у якій органи державної влади та державні службовці виконують одне або декілька завдань національної інформаційної політики.

1.3. Роль інформаційної політики в умовах глобалізації та європейської інтеграції

В останні десятиліття економічні, соціальні, технологічні та політичні перетворення посилили та змінили роль інформації. Глобалізована політика та економіка засновані на комунікаційних мережах, нові знання та інформаційні структури лежать в основі розвитку політики та економіки та поступово змінюють засоби комунікації, інтелектуальну діяльність і навіть реалізацію громадянських прав та свобод. Інформаційна система стала інструментом влади: вона є об'єктом державної політики, використовується для здійснення внутрішньої влади над економічною та соціальною діяльністю та для контролю

¹⁷ Клочко А. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах сучасного суспільства. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2022. №3(63). С. 38-42.

над громадянами. Крім того, вона поширена на зовнішні відносини, що має серйозні політичні та економічні наслідки.

У багатьох контекстах інформація відіграє активну роль, яка стає дедалі важливішою з погляду влади. Держава створює регулюючі механізми інформаційної системи для того, щоб зберегти свою владу над великими групами економічної, соціальної, культурної та політичної діяльності¹⁸.

В еволюції, що відбулася в сучасний та постмодерністський періоди розвитку суспільства, відзначаються великі перетворення, зумовлені технологічними інноваціями. Децентралізовані системи, організовані в мережі, які технічно стали можливими завдяки Інтернету у світовому масштабі, трансформують старі механізми передачі та отримання інформації, встановлюючи тісніші та виборчі зв'язки між виробниками та користувачами інформації.

Однією з найважливіших особливостей розвитку сучасної світової спільноти, а також національних держав є активний та стрімкий розвиток інформатизації. Нові інформаційні реалії, міждержавні, міжсуспільні, внутрішньодержавні відносини, міжнародні відносини свідчать про значне зростання якості та характеру інформації та її поширення.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, інновації, процес постійного збільшення числа користувачів Інтернету, оновлення соціальної організації, глобалізація засобів масової інформації створили можливість істотно змінити життя сучасного суспільства в соціально-політичній, економічній та господарській галузях.

Феномен глобалізації набув важливого значення у багатьох суспільних сферах, особливо в такій галузі як політика. Взаємне виключення національного та глобального передбачається у багатьох теоріях. Проте реальність показала, що держава є стратегічним простором, де відбувається глобалізація, де відбувається

¹⁸ Виздрик В., Мельник О. Інформаційна безпека в Україні. Grail of Science. 2023. № 24. С. 196-202.

дерегулювання різних секторів, де національні функції управління переходять до приватних, наднаціональних акторів¹⁹. Таким чином, національна держава виступає як сполучна ланка між національними та наднаціональними силами.

Новий соціальний вимір глобалізації включає не лише культурні, а й політичні території. Глобалізація медіа та інформаційного суспільства принесла з собою оперативність, швидкість, інтерактивність, сумісність, децентралізацію повідомлень, гіпертехнологічну комунікацію, фрагментацію образів, надлишок інформації. Інформаційні системи стають денаціоналізованими та детериторіалізованими, що наводить сьогодні до нової інтерактивної карти світу. У цих особливих, за визначенням, умовах необхідне формулювання нової інформаційної політики держави, як основи позиціонування самої держави в світовому інформаційному просторі.

Зараз інформаційна політика відіграє ключову роль у процесі європейської інтеграції України, адже вона забезпечує комунікацію між різними соціальними групами, інституціями та міжнародними партнерами. Так, інформаційна політика нашої держави сприяє поширенню знань про переваги і виклики європейської інтеграції, стимулює громадську дискусію та формує позитивне ставлення до європейських цінностей²⁰. Завдяки налагодженій інформаційній стратегії, суспільство отримує доступ до важливих даних про політичні та економічні реформи, які відбуваються у рамках інтеграції. Через інформування про зміни у законодавчій базі України, суспільство та бізнес отримують можливість адаптуватися до нових стандартів і норм ЄС.

В Україні законодавче регулювання інформаційної політики в процесі європейської інтеграції включає ряд нормативно-правових актів і документів, які забезпечують правові основи реалізації інформаційної політики та сприяють її

¹⁹ Катаріна В. (2019). Державотворення та європейська інтеграція в Україні. Географія та економіка Євразії. 2019. Вип.60:6. 754 с.

²⁰ Онищенко, С. В., & Глушко А. Д. (2020). Концептуальні засади інформаційної безпеки національної економіки в умовах діджиталізації. Соціальна економіка. ХНУ, 59, С. 14-24.

реалізації. Закон України «Про інформацію» встановлює основні принципи та правила збирання, обробки, зберігання та поширення інформації в Україні. Він також визначає права та обов'язки громадян і органів влади у сфері інформації.

Законом України «Про доступ до публічної інформації» визначено право громадян на отримання публічної інформації та обов'язок державних органів надавати цю інформацію. Він також визначає процедури подання запитів на публічну інформацію та порядок розгляду таких запитів.

Крім того, Стратегія інформаційної політики України визначає основні напрями та завдання інформаційної політики України в контексті європейської інтеграції. Вона містить стратегічні цілі та завдання, які мають бути досягнуті в процесі реалізації інформаційної політики²¹.

Державна програма розвитку інформаційного суспільства України на 2021-2025 роки визначає стратегічні напрями розвитку інформаційного суспільства в Україні, зокрема заходи щодо підвищення доступності та якості інформаційних послуг, розвитку інформаційних технологій та інфраструктури, підвищення медіаграмотності. Відповідно, євроінтеграція стала стратегічним напрямом для України станом на 2025 рік, і її розвиток прискорюється.

В історичному контексті політична та економічна інтеграція країни, безсумнівно, є одним із процесів, що виникли на європейському континенті після Другої світової війни. Звісно, спроби та пропозиції щодо об'єднання були й до цього, але лише у 1945 році вони фактично втілилися в життя²².

Таким чином, Європейський Союз є спільнотою націй, яка історично заснована на принципах свободи, демократії, поваги до прав людини та верховенства права. Створення Європейського об'єднання вугілля та сталі в 1951 році та Європейського економічного співтовариства та Євратому в 1957 році

²¹ Голованова, Н. (2022). Інформаційна політика України в умовах війни (архетипний підхід). Наукові перспективи, 6, С. 57-70.

²² Марутян Р. Національні інформаційні ресурси як першооснова інформаційного суверенітету України. Актуальні проблеми міжнародної безпеки: український вимір. Київ: ВД «Стилос», 2020. 496 с.

призвело до більш тісної співпраці між західноєвропейськими країнами, але лише після падіння комуністичного режиму. Цей період проклав шлях до інтеграції Центрально-Східної Європи (2004 р, 2007 р.). Для формування сучасного інтеграційного процесу знадобилося багато часу. Європейський Союз, який нині складається з 27 країн, безсумнівно, є найуспішнішим прикладом інтеграції у світі.

З 1994 по 2004 роки основна увага у співпраці між Україною та ЄС була зосереджена на обговоренні демократичних реформ, їх спрямованості та особливостей реалізації, подолання основних перешкод на шляху їх успішної реалізації²³.

Коли Європейський Союз розширювався у 2004 та 2007 роках, запитання про нові кордони Союзу підняло питання про значення та природу європейського проекту. Сама концепція Європейського Союзу зараз має бути переглянута. Концепція кордонів стає новою причиною того, що військові та інформаційні загрози займають центральне місце, стаючи динамічним та інноваційним рушієм співпраці між націями.

Після Євромайдану ЄС підтримав прагнення України приєднатися до «економічної інтеграції та політичного союзу» та підписав угоду про асоціацію. Українська держава не змогла виконати цю угоду. Щоб зміцнити ці можливості, ЄС підтримав реформи державного управління та надав урядам велику підтримку у розбудові потенціалу. З 2014 року євроінтеграція стала синонімом відновлення української державної структури. Тому важливість європейської інтеграції для України виходить за межі імплементації Угоди про асоціацію до фундаментальної реформи українського державного устрою. Водночас у європейському просторі формуються нові процеси, серед яких варто виділити

²³ Ромащенко В. А. Основні напрямки правового регулювання інформаційного суспільства в Україні в умовах європейської інтеграції. Конгрес міжнародного та європейського права: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 квіт. 2019 р.). Одеса : Фенікс, 2019. С. 175-179.

питання європейської ідентичності, розмаїття всередині Європи, оцінки та реалізації європейських політик, започаткування справжнього міжкультурного діалогу, на які досі немає конкретних відповідей.

Угода про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та державами-членами, з іншого боку, була підписана 27 червня 2014 року та визначає цілі поступового примирення на основі спільних цінностей та співпраці в програмах та інституціях, а також зміцнення співпраці для забезпечення верховенства права та поваги до прав людини та основних свобод.

Тому створення та впровадження інновацій є основою технологічного, соціально-економічного та екологічного розвитку українського суспільства як потенційного учасника Європейського співтовариства, а успішність інноваційної трансформації економіки та можливість виходу з кризи залежать від інноваційної політики країни. Відповідні євроінтеграційні механізми охоплюють усі сфери суспільного життя: політику, економіку та суспільство.

Успішна реалізація політики євроінтеграції вимагає від національних органів влади системного використання механізмів реалізації управлінських рішень та сприяння вирішенню проблем у сфері євроінтеграції²⁴. Ці механізми включають політичні, інституційно-організаційні, економічні, правові та інформаційні механізми.

Інформаційний механізм реалізації євроінтеграційної політики України є однією зі складових загальної державної інформаційної політики, спрямованої на забезпечення прозорості та публічності євроінтеграційної діяльності держави, інформування широких верств населення про стандарти та цінності Європейського Союзу, переваги співробітництва між державою та державами-членами ЄС, сприяння формуванню позитивного міжнародного іміджу України,

²⁴ Коцур Л., Грига О. Державна інформаційна політика України: теоретико-методологічні парадокси воєнного часу. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. 2023. No (4). С.52-60.

формуванню та функціонуванню єдиного інформаційного простору відповідно до демократичних засад²⁵. Цей звіт надає інформацію державним органам та організаціям громадянського суспільства та допомагає їм налагоджувати контакти та співпрацювати один з одним у поглибленому аналізі та розробці шляхів вирішення проблем на шляху євроінтеграції. Інформаційно-аналітичне забезпечення має бути важливим елементом інформаційного забезпечення та сприяти підготовці, прийняттю та реалізації ефективних управлінських рішень у сфері євроінтеграції.

З огляду на те, що питання розв'язання збройного конфлікту на сході України та початок війни росії проти України є переломним моментом у відносинах між ЄС та Україною, важливо поглянути на євроінтеграцію України з точки зору громадської думки. Громадська думка є одним із найважливіших факторів, що впливають на євроінтеграцію ЄС та процес європеїзації в Україні.

Крім того, однією з важливих характеристик демократичної державної політики в інформаційному полі є відкритість, тобто наявність каналів широкого проникнення всіх соціальних, економічних і політичних сил у правову систему. Основною характеристикою відкритості є її соціально-комунікативний характер. Відкритий уряд – це багатогранне та складне явище, яке включає численні функції системи державного управління, але однією з найважливіших його складових є питання забезпечення відкритості інформації.

Сучасне та загальновизнане у міжнародно-правовій практиці розуміння поняття «розкриття інформації органами державної влади» означає, серед іншого: свободу доступу до національних джерел інформації та наявність ефективних процедур забезпечення такого доступу. У системі державних інституцій існують механізми обов'язкового та активного інформування громадян про свої дії, незалежно від того, є скарга чи ні. Оскільки метою інформаційної кампанії є просування певного політичного рішення, його

²⁵ Ніщименко О.А. Інформаційна безпека України на сучасному етапі розвитку держави і суспільства. *Наше право*. 2016. № 1. С. 17-23.

роз'яснення та аргументація через ЗМІ чи інші засоби комунікації, таку діяльність можна вважати одним із видів обов'язкового механізму інформування громадськості. Тому інформаційна кампанія сама по собі є одним із способів реалізації концепції влади щодо оприлюднення інформації²⁶. Вважаємо, що необхідно створити єдину інформаційну систему з належним рівнем захисту та безпеки. Крім того, забезпечення інформаційної безпеки є важливим у контексті російської гібридної війни.

Успіх європейської інтеграції значною мірою пов'язаний з обробкою інформації. Існує прямий зв'язок між сприйняттям індивіда та здатністю приймати більш системні, раціональні та обґрунтовані політичні рішення, а отже, займати позицію щодо певних національних процесів, особливо євроінтеграційних. Мають існувати механізми розподілу відповідальності за управління інформаційною політикою з питань євроінтеграції між державними органами влади, зацікавленими державними органами, міжнародними донорами та корпоративними структурами.

У зв'язку з цим зростає роль державних інституцій, завданнями яких є, з одного боку, інформування про євроінтеграційний процес України та співпраця з різними цільовими групами, а з іншого – налагодження контактів між владою та громадянським суспільством на етапах планування та проєктування. З іншого боку, місцева влада має достатньо інструментів для впливу на громадську думку під час проведення інформаційних кампаній щодо євроінтеграції, але часто ігнорує питання євроінтеграції. Крім того, однією з важливих умов просування стратегій на місцевому рівні є побудова співпраці між місцевою владою та громадськими інституціями.

Обравши шлях євроінтеграції, Україна вже не стоїть перед проблемою фундаментального вибору, бо сформувався суспільно-політичний консенсус щодо євроінтеграційної стратегії нашої держави, довгостроковою метою якої є

²⁶ Залєвська І.І., Удренас Г.І. Інформаційна безпека в Україні в умовах російської військової агресії. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 1. С. 20-26.С

приєднання до структур європейських інституцій – ЄС та НАТО. Тому європейська інтеграція є засобом модернізації економіки, залучення великих інвестицій і забезпечення доступу до Європейського співтовариства та світових ринків.

У політичному плані це означає забезпечення стабільності демократичної політичної системи, поглиблення демократичної культури та поваги до прав людини, а в юридичному – гармонізацію українського законодавства зі стандартами ЄС. У сфері безпеки ми зміцнюємо національну безпеку та безпеку людини²⁷.

Тому процеси глобалізації та суспільних змін вимагають невідкладних дій української влади. Вчені запропонували три сценарії оцінки майбутнього розвитку України.

- Успішна євроінтеграція та повноправне членство в ЄС.
- Успішна європейська інтеграція без можливості повного членства в ЄС.
- Зміна проєвропейської орієнтації України²⁸.

Україна проголосила євроінтеграцію ключовим пріоритетом своєї економічної політики. Прагнення нашої країни відповідати вимогам сучасної світової економічної системи вимагає розробки комплексної стратегії для України. Так ми модернізуємо економіку, долаємо технологічну відсталість, залучаємо іноземні інвестиції, використовуємо нові технології, створюємо нові робочі місця, підвищуємо конкурентоспроможність вітчизняних виробників, виходимо на світові ринки.

Отже, інформаційна політика України щодо налагодження відносин з європейськими країнами базується на узагальненні трагедії української історії.

²⁷ Костенко А. М. Інформаційно-комунікативні стратегії євроінтеграції в Україні. Науково-теоретичний альманах Грані. 2019. Вип. 21(11). С. 70-77.

²⁸ Ніщименко О.А. Інформаційна безпека України на сучасному етапі розвитку держави і суспільства. *Наше право*. 2016. № 1. С. 17-23.

Україна постійно звертається до Європи за допомогою у вирішенні своїх економічних і соціальних проблем.

У нинішньому контексті інтеграційних процесів для України особливо актуальними стали проблеми дефіциту економічних ресурсів, подолання соціально-економічної кризи та відновлення економічного зростання. Тому фундаментальною і важливою проблемою у формуванні європейської ідентичності є створення перспективної української національної ідентичності, а основоположним і фундаментальним елементом тут є інформаційна політика. Тому формування інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки є ключовими елементами євроінтеграційного процесу України.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

2.1. Етапи формування інформаційної політики України

Формування інформаційної політики України проходило кілька ключових етапів (табл. 2.1), які відображають розвиток суспільства, технологій та державного управління.

Таблиця 2.1

Ключові етапи формування інформаційної політики України

№	Назва етапу	Хронологічні межі	Опис
1	Початковий етап	1991-2000 рр.	Після здобуття незалежності Україна почала формувати правову базу для регулювання інформаційної сфери. Було прийнято Закон України «Про інформацію» (1992 рік), який визначив основи інформаційної політики.
2	Етап розвитку інформаційного суспільства	2000-2010 рр.	У цей період акцент був зроблений на впровадженні інформаційних технологій, створенні національних інформаційних ресурсів та розвитку телекомунікаційної інфраструктури.
3	Етап інтеграції та безпеки (2010-2020)	2010-2020 рр.	Зростання загроз інформаційній безпеці та необхідність інтеграції до європейського інформаційного простору стали ключовими викликами. Указом Президента

			України від 2014 року було затверджено заходи щодо вдосконалення інформаційної безпеки.
4	Сучасний етап	З 2020 року	Основна увага приділяється цифровій трансформації, розвитку електронного урядування, забезпеченню інформаційного суверенітету та боротьбі з дезінформацією.

Початковий етап формування інформаційної політики України (1991-2000 рр.) ознаменувався важливими кроками, пов'язаними з адаптацією держави до нових реалій незалежності. Основні аспекти цього етапу включають:

Під час даного етапу відбулося створення правової основи для інформаційної політики України. Так, у 1992 році був прийнятий Закон України «Про інформацію», який став фундаментом для регулювання інформаційної діяльності. На першому етапі були створені законодавчі акти про телекомунікації, захист персональних даних і доступ до інформації, які закладали базу для розвитку інформаційної політики України.

На початковому етапі були створені спеціальні органи, відповідальні за реалізацію інформаційної політики нашої країни, зокрема Державний комітет телебачення і радіомовлення України. Також, у той час відбувався активний розвиток телекомунікаційної інфраструктури. Загалом, інвестиції в телекомунікаційний сектор стали важливим етапом для забезпечення доступу до інформації в масштабах країни. А створення інформаційних ресурсів, включаючи друковані та електронні медіа, стало ключовим для зміцнення національної ідентичності.

Цей період був визначальним для закладення основ державної політики в інформаційному просторі та відкриття нових шляхів для інтеграції України в глобальне інформаційне середовище.

Етап розвитку інформаційного суспільства в Україні (2000-2010 рр.) був важливим періодом для інтеграції сучасних технологій у соціально-економічне життя країни. Основними характеристиками даного етапу були:

1. Впровадження інформаційних технологій. Активний розвиток інтернет-інфраструктури та збільшення доступу до мережі для широких верств населення та розширення використання комп'ютерів у державних установах, освіті та бізнесі.

2. Державні програми та ініціативи. Затвердження Концепції розвитку інформаційного суспільства в Україні і запуск програм цифрової освіти для населення ²⁹.

3. Розвиток медіа. Перехід від традиційних друкованих медіа до цифрових платформ; зростання популярності електронних ЗМІ як основного джерела інформації.

4. Підготовка кадрів. Створення освітніх програм для розвитку професіоналів у сфері ІТ та кібербезпеки та співпраця з міжнародними організаціями для навчання українських спеціалістів.

5. Розвиток електронного урядування. Початок роботи над впровадженням систем електронного документообігу та прийняття перших кроків до створення цифрових державних послуг.

Другий етап формування інформаційної політики України характеризується формуванням основ для побудови інформаційного суспільства, в якому технології стають ключовим інструментом для забезпечення відкритості, ефективності та доступності інформації.

²⁹ Козьб'ял, К. (2020). Саар і початок європейської інтеграції. Щорічник європейської інтеграції. 2020. Вип. (14). С. 187-198.

Етап інтеграції та безпеки (2010-2020) в розвитку інформаційної політики України став важливим періодом, що характеризувався посиленням уваги до інформаційної безпеки та інтеграції в європейський і глобальний інформаційний простір.

У зв'язку зі зростанням кіберзагроз і гібридної війни, особливо після 2014 року, в Україні було прийнято низку законодавчих актів щодо забезпечення інформаційної безпеки та створено системи кіберзахисту та моніторингу інформаційного простору³⁰.

Під час третього етапу в Україні почалася відбуватися активна боротьба з дезінформацією завдяки впровадженню механізмів для протидії пропаганді та поширенню фейкових новин і активній співпраці із західними партнерами у сфері боротьби з інформаційними загрозами.

Після 2015 року в Україні стала відбуватися гармонізація національного законодавства в інформаційній сфері з європейськими стандартами. Керівництво нашої країни почало активну співпрацю з ЄС у рамках ініціатив, спрямованих на розвиток цифрових інфраструктур та послуг.

За рахунок цифрових технологій на етапі інтеграції та безпеки відбулося впровадження елементів електронного урядування в Україні та розширення доступу громадян до державних послуг через цифрові платформи. Уряд активно реформував медіапростір, підтримуючи незалежності ЗМІ та розвиток публічного мовлення як противагу монополізації медіаресурсів. Також, уряд України на даному етапі сприяв розвитку українськомовного контенту в ЗМІ.

Загалом третій етап формування інформаційної політики України визначається важливими змінами в підході до управління інформаційною політикою, оскільки акцент робився на безпеку, стабільність і прозорість інформаційного простору України.

³⁰ Новородовський В. Інформаційна безпека України в умовах Російської агресії. Соціум. Документ. Комунікація. 2020. Вип. 9. С. 150-179.

Сучасний етап формування інформаційної політики України (з 2020 року) характеризується активною цифровою трансформацією, посиленням інформаційної безпеки та боротьбою з дезінформацією. Основні напрямки цього періоду включають:

1. Цифровізацію державних послуг. В Україні відбулося впровадження електронного урядування через платформи, такі як «Дія», що забезпечують доступ громадян до державних послуг онлайн. Також, активно розвивається цифрова інфраструктура для покращення доступу до інтернету в усіх регіонах країни³¹.

2. Інформаційну безпеку. В нашій державі була прийнята Стратегія інформаційної безпеки України (2021 рік), яка спрямована на протидію кіберзагрозам і дезінформації та відбулося посилення співпраці з міжнародними партнерами для захисту інформаційного простору.

3. Боротьбу з дезінформацією, завдяки створенню механізмів для виявлення та нейтралізації фейкових новин та підтримки незалежних медіа та розвитку українськомовного контенту³².

4. Євроінтеграцію. В Україні відбувається гармонізація законодавства нашої країни з європейськими стандартами у сфері інформаційної політики. Також, Україна бере активну участь у міжнародних ініціативах, спрямованих на розвиток цифрових технологій.

5. Розвиток цифрової освіти через запуск програм для підвищення цифрової грамотності населення та за рахунок інтеграції сучасних технологій у систему освіти.

³¹ Семенець-Орлова І., Ключко А., Амро, Т. Публічне управління у сфері інформаційної безпеки для забезпечення розвитку демократії в Україні (контекст воєнного стану). 2022. № 5 (33). С. 73-82.

³² Європейська інтеграція України: просто про складне. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/evropeyska-integratsiyaukraini-prosto-pro-skladne>.

Теперішній етап формування інформаційної політики України є ключовим для створення відкритого, безпечного та ефективного інформаційного середовища, яке відповідає викликам сучасності.

Отож, формування інформаційної політики України відображає поступовий перехід до інформаційного суспільства, де ключовими аспектами є прозорість, доступність інформації та захист національних інтересів. Основні етапи розвитку включають:

На ранній стадії в Україні відбулося формування законодавчої бази, зокрема ухвалення законів «Про інформацію», «Про телебачення та радіомовлення», що заклали основи для регулювання інформаційної сфери. Потім в Україні поступово почала відбуватися інтеграція в глобальний інформаційний простір за рахунок впровадження електронного урядування, розвитку цифрових технологій та забезпечення доступу до інформації для громадян.

На сучасному етапі керівництво нашої держави проводить політику для зміцнення національної безпеки. Тому, інформаційна політика стала інструментом протидії дезінформації та кіберзагрозам, особливо в умовах сучасних викликів³³.

Вищенаведені зміни сприяли демократизації суспільства, зміцненню громадянських прав та свобод, а також підвищенню рівня обізнаності населення. Проте, залишаються виклики, такі як боротьба з фейковими новинами та забезпечення рівного доступу до інформації для всіх верств населення.

2.2. Інституційні механізми реалізації інформаційної політики

Механізм інформаційної політики України має розглядатися комплексно та потребує аналізу його складників. Формування дієвого механізму потребує

³³ Катаріна В. (2019). Державотворення та європейська інтеграція в Україні. Географія та економіка Євразії. 2019. Вип.60:6. 754 с.

наявності належної теоретичної бази та категоріального апарату, широкої політико-правової регламентації суспільних відносин у сфері інформаційної політики, а також ефективної правозастосовчої діяльності. Тож для детального розгляду механізму інформаційної політики України їх вивчення варто проводити відповідно до вказаних структурних блоків.

А. В. Козьмініх запропонував визначити такі складові механізму формування та реалізації інформаційної політики України:

- Політико-правові механізми.
- Інституційні механізми.
- Організаційні механізми.
- Техніко-економічні механізми.
- Соціальні механізми ³⁴.

Політико-правові механізми включають систему нормативно-правових актів та інших правових джерел, які регулюють відносини в інформаційній та політичній сферах. У нашій державі основною основою законодавства у сфері інформаційної політики України слід визнати нормативно-правові акти. Нормативно-правові акти — офіційні письмові документи, прийняті уповноваженим контролюючим органом у встановлених законом формах і порядку, призначені для регулювання суспільних відносин, містять правові норми, є знеособленими за своєю суттю та призначені для повторного використання. Іншим важливим елементом фундаментальної основи сфери української інформаційної політики є ратифіковані Україною договори міжнародного приватного права, які містять правові норми, спрямовані на встановлення загальних правил поведінки у сфері інформаційної політики та є двосторонніми чи багатосторонніми угодами, а не індивідуальними та одноразовими (Конвенція про захист осіб щодо автоматизованої обробки

³⁴ Божкова, В. В., Білан, А. О. (2019). Сутність державної інформаційної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні. Інвестиції: практика та досвід, 11, С. 106-110.

персональних даних, Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень та доступ до правосуддя у сфері охорони довкілля (Орхуська конвенція).

Суттєвою основою законодавства України у сфері інформаційної політики є міжнародні договори, ратифіковані Україною, які хоч і не мають договірною характеру, але в декларативній формі встановлюють певні стандарти, норми та принципи у сфері інформаційної політики (Декларація Ради Європи про свободу спілкування в Інтернеті, Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства тощо). Якщо проаналізувати сучасні правові ресурси в українській інформаційно-політичній сфері, то можна виділити дві основні групи.

– Загальне законодавство (правові джерела, які через свою повноту поширюються на всі питання інформаційно-політичних відносин. До них належать Конституція України, Закон України «Про інформацію», Закон «Про Державну програму інформатизації», Основи інформаційної безпеки України та ін)³⁵.

– Спеціальні закони (правові джерела, дія яких поширюється лише на окремі сфери інформаційних суб'єктів і політичних відносин, наприклад: Закон України «Про державну таємницю», Закон «Про інформаційні агентства», Закон «Про друковані засоби масової інформації (пресу) України», Закон «Про рекламу», Закон «Про телебачення і радіомовлення» тощо).

Деякі автори пропонують операціоналізацію термінами «державно-правові механізми інформаційної політики» та «інституційні механізми інформаційної політики». Водночас національний правовий механізм інформаційної політики можна визначити як сукупність державних органів, які залучені до процесу формування та реалізації політики інформаційної безпеки, а їхні ролі та взаємовідносини підпорядковані ієрархії чітких правових норм і принципів.

³⁵ Редзюк, В., & Редзюк, Н. (2024). Формування державної інформаційної політики «України в умовах гібридної війни. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення, (10), С. 93-101.

Інституційні механізми інформаційної політики, які є складовою частиною національного правового механізму, мають декілька визначень³⁶.

Відповідно до першого, інституційний механізм інформаційної політики в Україні – це сукупність державних органів, які беруть участь у процесі формування та реалізації інформаційної політики. З іншого боку, інституційний механізм інформаційної політики – це механізм реагування на інформаційну війну, сукупність державних інститутів та організацій громадянського суспільства, здатних вирішувати проблеми, пов'язані із забезпеченням умов функціонування та розвитку права на інформацію.

Таким чином, поняття «інституційний механізм інформаційної політики» має як широке, так і вузьке значення. У вузькому значенні воно включає лише державні органи, які беруть участь у процесі формування та впровадження політики інформаційної безпеки. У ширшому розумінні воно включає не лише державні установи, а й організації громадянського суспільства.

Інституційні механізми інформаційної політики виражаються через відповідні органи, що формують та реалізують державну інформаційну політику України. Загалом ці установи можна поділити на дві основні групи: інституції з комплексними можливостями та відповідні спеціалізовані інституції³⁷. Існують такі інституції з комплексними можливостями: Верховна Рада; Президент; Кабінет Міністрів; більшість міністерств, а також центральних і місцевих органів виконавчої влади (окрім спеціалізованих); СБУ; Національний банк; прокуратура; всі рівні судової влади; органи місцевого самоврядування.

Кожен із зазначених органів у межах своєї компетенції впливає на формування та реалізацію української національної інформаційної політики. Деякі з цих установ мають у своїх організаціях спеціалізовані відділи, що ще

³⁶ Хорошко В., Хохлачова Ю., Пірцхалава Т., Іванченко І. Інформаційна зброя як інструмент інформаційної війни. Захист інформації. 2022. Том 24, № 2.С. 50-58.

³⁷ Катаріна В. (2019). Державотворення та європейська інтеграція в Україні. Географія та економіка Євразії. 2019. Вип.60:6. 754 с.

більше підкреслює критичну важливість і актуальність забезпечення збалансованої та послідовної інформаційної політики в сучасній Україні. Так, в Офісі Президента України є Директорат з питань інформаційної політики, а у Верховній Раді є Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики тощо.

Перелік інституцій, які можуть брати участь у здійсненні політики чи розробці певних політичних рішень, практично нескінченний і не обмежується національними чи місцевими органами влади. Тому дослідження питань, пов'язаних із політикою протидії інформаційній війні, можуть бути делеговані окремим науковим установам чи експертним групам.

Повноваження органів державної влади України та інших державних органів, залучених до створення та впровадження інформаційних систем, визначаються законодавством України, нормативно-правовими актами Президента України та Кабінету Міністрів України³⁸.

Крім органів загальної компетенції, в Україні діють спеціалізовані органи, створені у зв'язку з необхідністю регулювання інформаційних відносин на державному рівні, основним або одним із пріоритетних напрямів діяльності яких є національна інформаційна політика України. До них належать Міністерство цифрової трансформації, Комітет національної безпеки і оборони, Державний комітет з регулювання зв'язку та інформатизації та Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Національне агентство спеціального зв'язку та захисту інформації.

Досліджуючи інституційні основи української державної інформаційної політики, слід мати на увазі, що ці інститути за своєю суттю є ієрархічно неоднорідними. Головна причина в тому, що всі поділяються на дві нерівні групи. Перша (відносно нечисленна) група – це група інституцій, які відповідають не лише за реалізацію, а й за організацію національної

³⁸ Козьмійних А. В. Складники механізму реалізації інформаційної політики України. *Науковий журнал «Політикус»*. 2020. № 2. С. 52-58.

інформаційної політики України, тоді як інші групи – це інституції, на які покладено завдання реалізації цієї політики.

Формування національної інформаційної політики є дуже складним і відповідальним процесом, метою якого є визначення пріоритетних напрямів дій держави в цій сфері, окреслення обсягу державних завдань і цілей у сфері інформаційної галузі, забезпечення якісного та своєчасного виконання цих завдань, найбільш оптимальне досягнення поставлених цілей³⁹. До першої групи інституцій належить Верховна Рада – орган, відповідальний за формування національної інформаційної політики України; Президент; Департамент інформаційної політики; Департамент цифрової трансформації; інші департаменти (залежно від сфери діяльності кожного департаменту)

Зазначені вище центральні органи державного управління в ході реалізації функцій щодо виявлення загроз інформаційній безпеці держави можуть залучати засоби масової інформації, політичні партії та громадські рухи, державні установи та профспілки, недержавні науково-дослідні установи та інші організації та установи, що діють в інформаційній сфері під час виконання покладених на них функцій щодо виявлення загроз інформаційній безпеці країни.

Реалізація державної політики – це систематичний процес, за допомогою якого органи державної влади та організації громадянського суспільства використовують наявні у них ресурси для досягнення поставлених цілей⁴⁰.

До другої групи установ, спрямованих на якісну та ефективну реалізацію інформаційної політики України, належить Комітет національної безпеки і оборони; Комітет з цифрової трансформації Національного банку України; СБУ; прокуратура; Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері

³⁹ Козьб'ял, К. (2020). Саар і початок європейської інтеграції. Щорічник європейської інтеграції. 2020. Вип. (14). С. 187-198.

⁴⁰ Козьм'яних А. В. Складники механізму реалізації інформаційної політики України. *Науковий журнал «Політикус»*. 2020. № 2. С. 52-58.

зв'язку та інформатики (НКЗІ); Національний комітет телебачення і радіомовлення; Державний комітет телебачення і радіомовлення України; державні органи спеціального зв'язку та захисту інформації; центральні та місцеві органи управління; органи місцевого самоврядування; судові органи всіх рівнів тощо.

Наведений вище перелік не є вичерпним, оскільки інституційні основи національної інформаційної політики України ще не можна вважати повністю сформованими. Дана сфера все ще переживає досить специфічні трансформаційні зміни, які включають появу нових інституцій та природний перерозподіл повноважень між існуючими інституціями. Таким чином, Міністерство цифрової трансформації, яке є важливою інституцією у сфері формування та реалізації інформаційної політики України, є дуже молодого інституцією, створеною 9 вересня 2019 року шляхом перетворення агентства з питань електронного урядування та досі перебуває в стадії свого становлення. Також варто відзначити таку важливу ініціативу вказаного Міністерства, як створення Державного підприємства «Дія», зареєстрованого 9 грудня 2019 року, яке в майбутньому має на меті стати провідною державною ІТ-компанією в Україні. Одним із напрямів діяльності цієї компанії є надання електронних послуг (у тому числі адміністративних та інших державних послуг) та, у разі необхідності, отримання та використання інформації з національних електронних інформаційних ресурсів, необхідної для надання цих послуг.

Організаційні механізми в цій сфері включають законодавчу та правозастосовну діяльність. Законодавча діяльність – це діяльність державних органів, посадових осіб та інших уповноважених державою органів, спрямована на прийняття, зміну чи скасування окремих правових положень у сфері інформаційної політики України⁴¹. Нині законодавча діяльність у цій сфері передана Верховній Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів

⁴¹ Юнін О., Севрук В., Павленко С. Пріоритети економічного розвитку України в контексті євроінтеграції. *Балтійський журнал економічних досліджень*. 2018. Вип. 4(3). С. 358-365.

України, міністерствам та іншим центральним і місцевим органам виконавчої влади, Національному банку України, Службі безпеки України, органам місцевого самоврядування, кожен з яких у межах своєї компетенції здійснює законотворчу діяльність у сфері інформації та політики.

Правоохоронна діяльність у сфері інформаційної політики в Україні включає діяльність компетентних державних органів і посадових осіб, які готують і приймають індивідуальні рішення щодо застосування окремих правових норм у конкретних ситуаціях. Зазначена діяльність може здійснюватися у таких формах: оперативно-виконавча, правоохоронна та судова.

Оперативно-виконавча діяльність передбачає забезпечення виконання відповідними органами положень правових норм з метою позитивного впливу на громадськість (наприклад, державна реєстрація ЗМІ). Правоохоронна діяльність – форма діяльності органів державної влади та окремих недержавних органів, спрямована на підтримання громадського порядку, охорону прав і свобод людини, боротьбу зі злочинністю. Цю діяльність здійснюють органи прокуратури, МВС та служби безпеки України (наприклад, розслідування актів розголошення державної таємниці)⁴².

Судочинство – це форма державної та владної діяльності, у якій суди розглядають і вирішують справи, віднесені законодавством України до їх юрисдикції (наприклад, суди розглядають цивільні позови про неприйняття недостовірної інформації).

Техніко-економічний і соціальний механізми включають різні компоненти, серед яких:

1) Єдина система, в якій взаємопов'язані національні інформаційні ресурси та національна інформаційно-комунікаційна інфраструктура (комплекс організаційно-технічних засобів пошуку, зберігання, розповсюдження та

⁴² Подорожній Ю., Болдіжар С., Софілканич О. (2018). Формування стратегії євроінтеграційного розвитку України. *Балтійський журнал економічних досліджень*. Вип. 4(1). С. 283-292.

використання інформаційних продуктів і послуг). Це професійна основа для вирішення всіх завдань національної інформаційної політики. Найважливішими елементами інформаційно-комунікаційної інфраструктури країни є засоби масової інформації – суспільно значущий елемент і телекомунікації — «транспортне» забезпечення цієї інфраструктури⁴³.

2) Науково-технічний і виробничий комплекс, ринок продукції і послуг інформаційної індустрії, що є системо утворюючим техніко-економічним фактором.

3) Система масової інформаційної освіти також є елементом, покликаним забезпечити соціально-освітню адаптацію та інформаційно-психологічну стійкість особистості в період переходу до інформаційного суспільства.

Ця складова має включати теоретичні основи та категоріальні апарати інформаційної політики, які є передумовами політико-правового забезпечення українських інформаційно-політичних кіл. Адже перш ніж будь-яку сферу закріпити на законодавчому рівні, її спершу необхідно забезпечити відповідним науковим обґрунтуванням. На цьому етапі вчені говорять про появу нової сфери відносин у суспільстві (або значно складнішої сфери існуючих), яка потребує власного правового регулювання.

2.3. Проблеми та виклики у сфері інформаційного простору України

Інформаційна безпека — це набір заходів, стратегій і політик для захисту інформаційних ресурсів, даних та інфраструктури від загроз, які можуть спричинити несанкціонований доступ, втрату, пошкодження або неналежне

⁴³ Катаріна В. (2019). Державотворення та європейська інтеграція в Україні. Географія та економіка Європи. 2019. Вип.60:6. 754 с.

використання інформації⁴⁴. Інформаційна безпека також включає заходи щодо забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, включаючи запобігання кібератакам, витоку даних та іншим загрозам, які можуть мати серйозні наслідки для організацій, країн і окремих осіб.

Коло проблем, пов'язаних з використанням інформаційних систем, можна розділити на наступні категорії: забезпечення доступності, цілісності та конфіденційності інформаційних ресурсів і відповідної інфраструктури. Інформаційна безпека – це широке та складне поняття, яке не обмежується запобіганням несанкціонованому доступу до інформації.

Потреба в єдиній інформаційній політиці стала актуальнішою в умовах широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну. Враховуючи зазначене, Президент України підписав Указ № 152/2022, яким введено в дію Постанову Ради національної безпеки і оборони України «Про реалізацію Єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану». У рішенні наголошується, що під час війни інформаційна політика стала ключовим елементом національної безпеки. Воєнний стан посилює загрози інформаційній безпеці, особливо в інформаційній сфері, оскільки він може призвести до зростання дезінформації, пропаганди, кібератак та інших загроз.

Рішенням Ради національної безпеки і оборони України визначено такі основні напрями реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану:

1. Наголошує на важливості забезпечення доступу до об'єктивної інформації та надання громадянам достовірної та об'єктивної інформації про

⁴⁴ Мохова Ю.Л., Луцька А.І. Сутність та головні напрями державної інформаційної політики України. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2018. № 12.

ситуацію на фронті та в країні в цілому. Це допоможе запобігти поширенню дезінформації та паніки⁴⁵.

2. Контроль за інформаційним простором зумовлює необхідність посилення заходів контролю та регулювання інформаційного простору в умовах воєнного часу. Це може включати запобігання поширенню неперевіреної інформації та пропаганди, а також запобігання впливу на соціальні мережі та ЗМІ.

3. Захист інформаційної інфраструктури – це необхідність підвищення рівня кібербезпеки та захисту інформаційної інфраструктури країни під час війни.

4. Реагування на інформаційні загрози підкреслює важливість швидкого та ефективного реагування на інформаційні загрози, включаючи кібератаки, дезінформацію та інші загрози національній безпеці⁴⁶.

5. Співпраця з міжнародним співтовариством. Це рішення підтвердило необхідність посилення співпраці з міжнародними партнерами у сфері інформаційної безпеки та обміну досвідом і ресурсами для ефективного реагування на загрози.

Вважаємо, що Постанова Ради національної безпеки і оборони України «Про реалізацію єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану» відіграє важливу роль у забезпеченні інформаційної безпеки країни, але має й кілька негативних моментів:

- Можуть існувати потенційні обмеження свободи інформації в ім'я захисту національної безпеки, наприклад, воєнний стан, і можуть виникати ситуації, коли розповсюдження певних інформаційних матеріалів або поглядів

⁴⁵ Голованова, Н. (2022). Інформаційна політика України в умовах війни (архетипний підхід). Наукові перспективи, 6, С. 57-70.

⁴⁶ Історія становлення відносин Україна-ЄС. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/istoriya-stanovlennya-vidnosin-ukraina-es>.

може бути обмежено, що порушить свободу преси та свободу доступу до інформації.

- Можливість маніпуляції. При реалізації комплексної інформаційної політики існує ризик маніпулювання інформацією в політичних чи стратегічних цілях, що може призвести до упередженого висвітлення подій та формування викривлених поглядів⁴⁷.

- При здійсненні інформаційних заходів в умовах воєнного стану можливі дисбаланси доступу до інформації, оскільки доступ до інформації може бути обмежений для певних груп населення, що порушує принципи рівності та справедливості.

- Можливість зловживання владою та використання інформаційної політики для підтримки певних політичних чи економічних інтересів⁴⁸.

Наступним важливим документом, який визначає стратегічний напрям розвитку інформаційної безпеки в державі, є Указ Президента України № 47/2017 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 р. «Про Доктрину інформаційної безпеки України». Ця Доктрина відображає важливі аспекти, що визначають підхід і пріоритети забезпечення інформаційної безпеки в Україні: загрози та виклики. У документі аналізуються поточні та майбутні загрози інформаційній безпеці України: інформаційна агресія, дезінформація, кіберзагрози та військові дії в інформаційному просторі. Пріоритети: цей документ описує ключові сфери та пріоритетні дії щодо інформаційної безпеки. Принципи міжнародного співробітництва визнають важливість міжнародного співробітництва у сфері інформаційної безпеки. Було висловлено припущення про необхідність співпраці з іншими країнами та

⁴⁷ Костенко А. М. Інформаційно-комунікативні стратегії євроінтеграції в Україні. Науково-теоретичний альманах Грані. 2019. Вип. 21(11). С. 70-77.

⁴⁸ Марутян Р. Національні інформаційні ресурси як першооснова інформаційного суверенітету України. Актуальні проблеми міжнародної безпеки: український вимір. Київ: ВД «Стилос», 2020. 496 с.

міжнародними організаціями для протидії інформаційним загрозам. У документі також наголошується на важливості створення ефективного законодавчого та інституційного середовища для забезпечення інформаційної безпеки.

Водночас негативні сторони цього документа є узагальненість та відсутність конкретних стратегічних заходів щодо реалізації зазначених пріоритетів. Наприклад, згадується важливість кібербезпеки, але не повідомляється подробиць щодо планів і програм у цій сфері. Важливим є питання забезпечення фінансування та координації заходів, визначених у Доктрині.

Загалом, Доктрина інформаційної безпеки України відображає важливі аспекти розвитку інформаційної безпеки в державі, але для їх успішної реалізації необхідно врахувати специфіку та реалістичність стратегічних заходів та забезпечити їх ефективну координацію та фінансування⁴⁹.

Актуальними проблемами інформаційної безпеки в Україні є різноманітні виклики та загрози, що виникають внаслідок широкого використання інформаційних технологій, що впливають на різноманітні соціальні сфери. Найбільша проблема – інформаційна агресія російської федерації. Україна зіткнулася не лише з військовою агресією, а й з інформаційними вторгненнями та дезінформаційними атаками, спрямованими на дестабілізацію суспільства, зниження довіри до державних інституцій та поширення неправдивої інформації. Оскільки кібератаки та кіберзагрози зростають у кількості та витонченості, кібератаки на національну та корпоративну інфраструктуру призводять до серйозних порушень даних та збоїв у системах захисту персональних даних громадян. Відсутність цифрової грамотності серед населення робить громадян вразливими до фішингу, кібершахрайства та інших онлайн-загроз. Неналежний захист електронних систем державних установ може призвести до кібератак на державні структури, що зрештою перешкоджатиме об'єктивному

⁴⁹ Терепиций С., Костенко А. Картографування ландшафтів освіти з кібербезпеки під час війни в Україні 2022. *Studia Warmińskie*, 59. 2022. С. 125-135.

функціонуванню держави. Поширення фейкових новин і дезінформації може призвести до недовіри до джерел новин, загрожувати об'єктивності ЗМІ та спотворити імідж країни. Нерегульованість інтернет-простору, особливо відсутність ефективних механізмів моніторингу та регулювання інтернет-контенту, може призвести до поширення незаконної інформації та порушення законодавства. Вирішення цих викликів потребує комплексного підходу, який включає посилення кіберзахисту, підвищення цифрової грамотності, сприяння об'єктивності в інформаційному просторі, зміцнення законодавства та ефективну співпрацю між установами та бізнесом.

Відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації», ризиками національним інтересам та безпеці України в інформаційній сфері є:

Спеціальні інформаційні дії, які проводяться з метою послаблення обороноздатності, підриву морального духу Збройних Сил, розпалювання екстремізму, створення паніки, поглиблення суспільно-політичної та соціально-економічної нестабільності, провокування міжетнічних та міжрелігійних конфліктів в Україні⁵⁰. Держава-агресор проводить інформаційні операції в інших країнах, щоб створити негативне враження про Україну у світі.

Інформаційна експансія: РФ зосереджується на здійсненні контролю над інформацією шляхом розвитку власної інформаційної інфраструктури в Україні та інших країнах. Держава-агресор здійснює інформаційний контроль на тимчасово окупованій території. Через нерозвиненість національної інформаційної інфраструктури можливості реагування на інформаційні атаки є недостатніми, а активна діяльність в інформаційному полі щодо захисту національних інтересів обмежена.

Неефективна національна інформаційна політика – відсутність законів, що регулюють суспільні відносини у сфері інформації, відсутність стратегічного

⁵⁰ Савосько, Т. (2024). Особливості формування державної інформаційної політики. Аспекти публічного управління, 12(1), С. 22-28.

наративу, відсутність культури соціальних медіа. Поширення закликів до радикальних дій: пропаганда концепцій ізоляціонізму та автономізму в різних регіонах України.

Системний підхід до забезпечення інформаційної безпеки та активна роль держави у розробці та реалізації стратегічних заходів у цій сфері є надзвичайно важливими⁵¹. Технологічний прогрес та його вплив на суспільство поставили перед країнами завдання забезпечити не лише фізичну безпеку, а й інформаційну. Оскільки вразливі місця в інформаційних системах можуть мати серйозні наслідки.

Системний підхід охоплює всі аспекти інформаційної безпеки: від технічних аспектів захисту інформаційних систем до підвищення цифрової грамотності громадян та вдосконалення законодавства. Він передбачає взаємодію різних суб'єктів (урядових установ, приватного сектору, громадських установ) для координації зусиль для досягнення спільної мети – забезпечення стабільного та безпечного інформаційного середовища.

У цьому важлива активна роль держави. Держава має очолювати та координувати розробку стратегічних заходів інформаційної безпеки та сприяти розробці та впровадженню стандартів, правил і законів, які враховують сучасні технологічні виклики. Важливою складовою ролі держави є створення сприятливого інституційного середовища для розвитку інформаційної безпеки та залучення експертів та інвестицій для вдосконалення інфраструктури та технологій.

Тому в умовах зростання технологічних загроз та викликів для ефективного захисту інформаційного простору необхідний системний підхід та активна роль держави у забезпеченні інформаційної безпеки. Це дозволить забезпечити сталий розвиток суспільства та захистити національні інтереси.

⁵¹ Пунда, О., Добрянська, О., & Новицька, Н. (2022). Принципи інформаційної політики в умовах війни та їх нормативно-правове закріплення. Екологічне право, 1-2, С. 60-65.

Ми вважаємо, що для вирішення стратегічних питань інформаційної безпеки в Україні важливо розробити чітку та системну стратегію інформаційної безпеки, яка охоплюватиме всі аспекти та сектори суспільства, включаючи державний сектор, громадянське суспільство та бізнес, а також створити центр для аналізу та реагування на кіберзагрози⁵². Це означає, що запровадивши національний центр моніторингу, аналізу та реагування на кіберзагрози та атаки, ми зможемо швидко реагувати на нові вектори атак та вдосконалювати заходи кібербезпеки критично важливих інфраструктурних об'єктів (енергетичних, транспортних, фінансових систем, систем охорони здоров'я тощо). Для запобігання можливим кібератакам Україна зможе з вищенаведеним Центром забезпечити постійний моніторинг і аналіз нових тенденцій у сфері кібербезпеки для своєчасного виявлення та протидії потенційним загрозам, розробити й вдосконалити законодавчу базу в галузі кібербезпеки, що відповідає сучасним викликам та міжнародним стандартам.

Ми віримо, що вищенаведені напрямки допоможуть Україні побудувати більш ефективну систему захисту інформації та реагувати на потенційні загрози.

Таким чином, проведений аналіз дає підстави підкреслити, що сучасні проблеми інформаційної безпеки в Україні відображають комплексний характер викликів, які постають перед цифровим суспільством країни. Зокрема, кіберзагрози, дезінформація, кібератаки та інші інформаційні проблеми можуть загрожувати національній безпеці та суспільній довірі. Щоб подолати ці виклики, важливий системний підхід⁵³. Розробка комплексної інформаційної стратегії, підвищення кіберграмотності серед населення, зміцнення кібербезпеки критично важливих об'єктів, зміцнення міжнародного співробітництва та

⁵² Терещенко, В. (2023). Особливості державної інформаційної політики в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2, С. 391-395.

⁵³ Коцур Л., Грига О. Державна інформаційна політика України: теоретико-методологічні парадокси воєнного часу. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. 2023. No (4). С.52-60.

створення відповідної правової бази – це лише деякі сфери, які можуть допомогти забезпечити національну інформаційну безпеку. Активна роль держави, об'єднання зусиль усіх верств суспільства, ретельний аналіз нових тенденцій є ключовими факторами забезпечення ефективного захисту від кіберзагроз та надійної інформаційної безпеки національного розвитку.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Напрями вдосконалення інформаційної політики України

Одним із факторів, що послаблюють здатність держав нейтралізувати загрози, є зростання взаємозалежності між ними та їх відкритість зовнішнім впливам. У більшості випадків держави втрачають монопольне становище на власній території, а їх інформаційна політика стає все більш обмеженою, узгодженою та збалансованою з діями інших держав, міжнародних організацій та громадських організацій, неформальних груп негативних персонажів, кримінальних угруповань тощо. Ідеологічно, інституційно та економічно слабкі країни не в змозі скористатися технологічними, економічними та соціокультурними перевагами глобалізації, натомість активно несуть її негативні наслідки.

Розвиток глобальних процесів на основі комплексної інформатизації породжує різноманітні інформаційні загрози: від конкурентоспроможної продукції, що замінює вітчизняну продукцію на внутрішньому інформаційному ринку, до інформаційних воєн, спрямованих проти конкретних цілей. Згідно зі звітом Національної ради розвідки США, інформаційна війна стане головним елементом цього століття. Ця діяльність здійснюватиметься на всіх рівнях соціальної структури людини, у тому числі між національними блоками. Сучасна інформаційна революція відбувається на тлі інформаційної війни, основною метою якої є підрив національної безпеки. З огляду на такий підхід особливого значення набувають можливості національної безпеки в усіх регіонах світу.

Сучасний стан світового інформаційного простору зумовлений такими причинами:

1. Більшість країн світу стикаються з кібертероризмом, кіберзлочинністю та іншими проблемами інформаційної безпеки⁵⁴.

2. Протягом останніх десятиліть спостерігається тенденція до зростання інформаційних атак і насильства.

3. Поширена агресивна реклама, спроби маніпулювання людською свідомістю, час від часу проводяться інформаційно-психологічні операції.

4. Близько 120 країн світу (за оцінками американських експертів) розробляють інформаційну зброю або її компоненти (для порівняння, зброя масового ураження розробляється приблизно в 20 країнах).

5. Наслідки застосування сучасної інформаційної зброї можна порівняти (за висновками науковців та експертів європейських країн, України та США) із застосуванням зброї масового ураження⁵⁵.

6. Останні виклики та загрози в інформаційній сфері створюють реальну загрозу безпеці людини та міжнародному правопорядку.

Аналіз розвитку інформаційного суспільства, глобалізації інформації та аспектів інформаційного протистояння в сучасних умовах виявив такі проблеми в організаційно-правових аспектах інформаційної безпеки в Україні представлені на рис. 3.1.

Існують законодавчі та організаційні прогалини у сфері поширення інформації з обмеженим доступом.

Водночас сучасні виклики інформаційній безпеці в Україні зумовлені внутрішніми та зовнішніми факторами⁵⁶.

⁵⁴ Козьб'ял, К. (2020). Саар і початок європейської інтеграції. Щорічник європейської інтеграції. 2020. Вип. (14). С. 187-198.

⁵⁵ Голованова, Н. (2022). Інформаційна політика України в умовах війни (архетипний підхід). Наукові перспективи, 6, С. 57-70.

⁵⁶ Захаренко, К. В. (2019). Особливості формування ефективної державної інформаційної політики. *Політичне життя*, 3, С. 71-76.

Внутрішні – передусім пов’язані з тим, що Україна відстає від провідних країн у сфері інформаційних технологій, має низький рівень інформатизації, децентралізовані повноваження державних органів та законодавство у сфері інформації.

Зовнішні – світові тенденції розвитку та використання інформаційних технологій та спроби іноземних компаній захистити власні інтереси, впливати на світовий та вітчизняний інформаційний простір, залежність від іноземного програмного забезпечення.

Тому Україні на цьому етапі варто зосередитися на двох основних напрямках. Зробити внутрішній простір України сучасним, ідеально структурованим і конкурентоспроможним. Забезпечити інформаційну присутність держави в світі та просувати її позитивний імідж.

Рис. 3.1. Основні проблеми в організаційно-правових аспектах інформаційної безпеки в Україні

Забезпечення національної безпеки ґрунтується на необхідності пріоритетності національних інтересів та своєчасного вжиття заходів з урахуванням характеру та масштабів загрози національним інтересам, ґрунтується на принципах демократичної правової держави. Інформаційна безпека є національною проблемою, тому національні інтереси в інформаційній сфері тут теж мають бути пріоритетними.

Незважаючи на те, що сьогодні вчені виділяють дві складові інформаційної безпеки: активну складову та пасивну складову (розвиток і захист), у більшості випадків системи працюють за пасивною складовою, тобто у відповідь на

загрози. Аналіз практики країн ЄС показав, що інформаційну безпеку необхідно будувати за моделлю стратегічного мислення. Це означає вживання заходів для захисту, підтримки та безпеки цілей відповідно до принципів демократії, прав людини та безпечного Інтернету.

Водночас інформаційна безпека є суттєвим аспектом побудови інформаційного суспільства, а розвиток інформаційного суспільства має здійснюватися не лише шляхом нарощування технічних можливостей обміну інформацією, а й шляхом поглиблення обізнаності всіх суб'єктів, які беруть участь в інформаційних відносинах. У результаті на цьому етапі поряд з питаннями інформаційної безпеки почали виникати такі питання, як інформаційна етика, захист персональних даних в інформаційному суспільстві та захист від маніпулятивного інформаційного впливу.

Основні напрями державної політики щодо питань національної безпеки в інформаційній сфері України представлені на рис. 3.2.

Аналіз антиукраїнської активності в інформаційному просторі показує, що заради інформаційної безпеки України та національної безпеки в цілому необхідно зосередитися на збереженні національної ідентичності та популяризації національної культури. Захист інформаційного суверенітету України вважається одним із пріоритетних напрямів забезпечення національної безпеки. Проте законодавство не дає адекватного тлумачення цього поняття, а також не містить конкретних механізмів його реалізації.

Тому на сьогодні відсутній механізм ефективного та швидкого блокування (обмеження доступу) ресурсів з нелегальним контентом, особливо тих, що розміщені на іноземних технологічних платформах, а також відсутнє реальне визначення шкідливого контенту.

Крім того, відсутні механізми запобігання та протидії розповсюдженню інформаційної продукції антиукраїнського змісту, а також загальні критерії віднесення її до категорії заборонених до розповсюдження. Утворюється установа, яка виконує функцію експертної оцінки інформаційної продукції, зміст

якої порушує конституційний лад, територіальну цілісність, пропагує війну, фашизм, розпалює національну та релігійну ворожнечу.

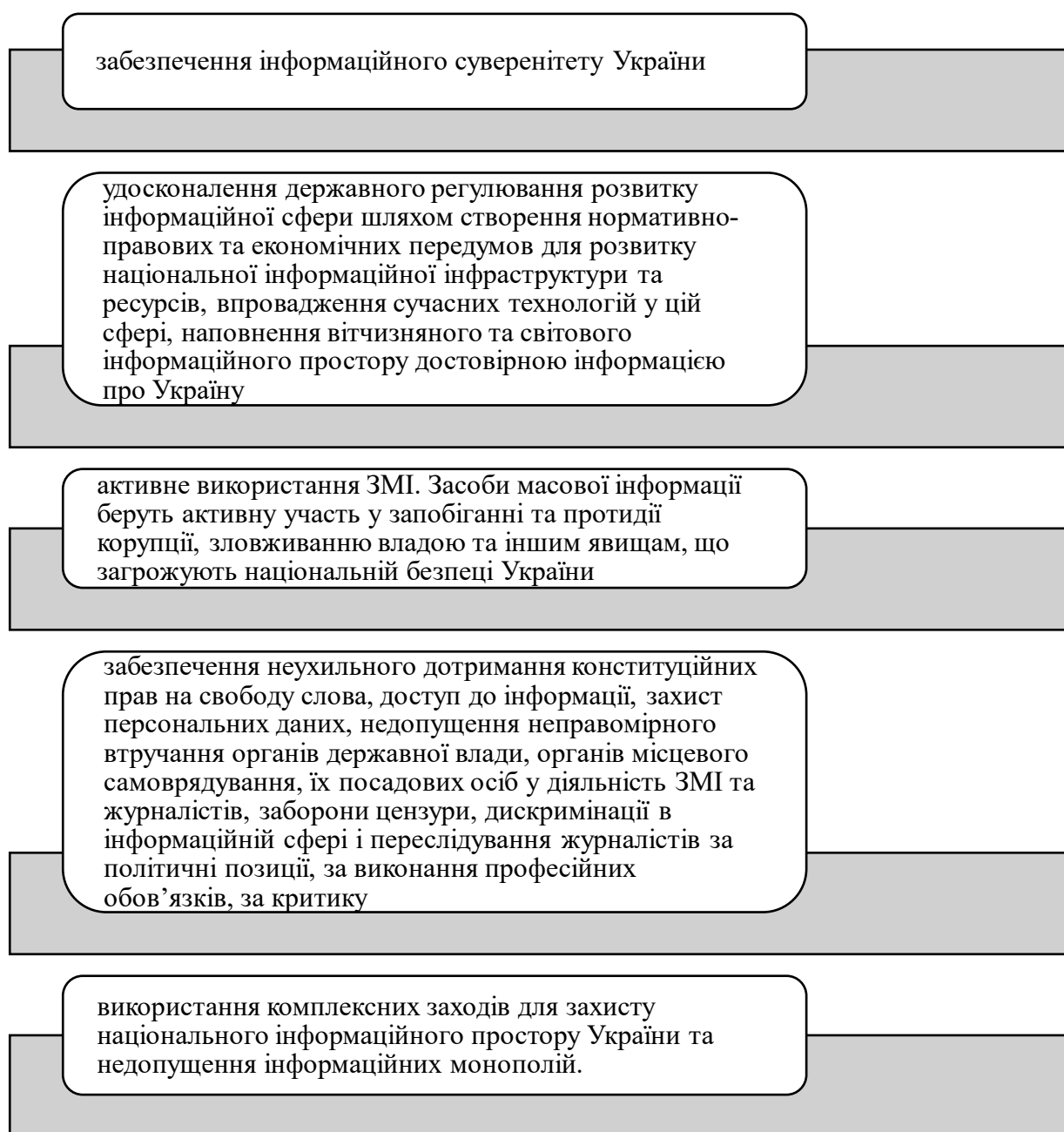

Рис. 3.2. Основні напрями державної політики щодо питань національної безпеки в інформаційній сфері України

Поняття «цифровий суверенітет» часто вживається разом із поняттям «інформаційний суверенітет», яке тісно пов'язане з поняттям «кібервійна», тобто подальше використання інформаційно-комунікаційних систем для ведення

війни, але є дві принципові відмінності. Це не призводить до прямого конфлікту між ворогуючими сторонами та безпосередніми жертвами.

У створенні ефективно функціонуючої національної системи протидії загрозам у кіберпросторі є кілька важливих викликів. Це і термінологічна невизначеність, і відсутність належної координації діяльності відповідних структурних підрозділів, і залежність України від іноземних програмно-технологічних продуктів, і труднощі з комплектуванням відповідних організаційних підрозділів. Тому актуальним є питання побудови системи кібербезпеки.

Застарілість, складність, створення умов для несанкціонованого розповсюдження та переважно «паперовий» характер носіїв, які передають цей вид інформації, ставлять питання про необхідність гармонізації інформаційного законодавства з міжнародно-правовими нормами та правовими актами ЄС, Ради Європи та НАТО ⁵⁷. Це базується насамперед на невід'ємному праві на інформацію. Перш за все, держава повинна забезпечити громадянам усіх верств населення якісний доступ до інформації, яку вона виробляє, тобто до офіційних документів та опису діяльності держави.

Крім того, при аналізі законодавства розвинутих країн видається, що право на доступ до інформації трансформується в право на спілкування, яке, крім права на інформацію, включає також право брати участь у створенні інформації. У Норвегії, наприклад, публічна інформація розуміється як те, що політичні організації чи урядові установи «надсилають» громадянам, розглядається як щось, що спільно виробляється та використовується громадянами та групами громадян. Це набуває форми активних та інноваційних практик, які відтворюють різні типи доступної інформації, незалежно від того, чи то державні установи чи ні, у нові форми публічної інформації. При цьому доступ до «існуючої» публічної інформації має бути максимально відкритим, нова публічна

⁵⁷ Саган О.В. Протидія медіа-інформаційному тероризму як питання національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 21.01.01. Київ, 2021. 22 с.

інформація повинна створюватися та використовуватися без втручання держави, а «звичайні громадяни» повинні розглядатися як «розповсюджувачі публічної інформації».

Концепція паблік рілейшнз нині реалізується через використання соціальних медіа в процесі інформаційного обміну, що стало якісно новим явищем у горизонтальній інформаційно-комунікаційній системі та створило принципово нові ситуації в соціальній сфері суспільства, створило умови для організації віртуальних соціальних утворень та посилило їхній вплив на суспільне життя.

Отже, пріоритети підвищення інформаційної безпеки України такі:

1. Розробка концептуальних основ вдосконалення правового забезпечення інформаційної безпеки⁵⁸.

2. Визначення або характеристика завдань, функцій і повноважень органу забезпечення інформаційної безпеки в Україні.

3. Забезпечення інформаційного суверенітету України з метою запобігання інформаційній залежності та експансії з боку інших країн або міжнародних організацій.

4. Сприяння розвитку міжнародного співробітництва в інформаційній сфері в умовах перегляду його принципів і механізмів, посиленню міжнародно-правової відповідальності за використання в інформаційній сфері сил і засобів, які негативно впливають або створюють загрози людині, суспільству, державі.

5. Зміцнення організаційних засад інформаційної безпеки: зокрема, йдеться про питання координації діяльності органів інформаційної безпеки у сфері протидії інформаційним вторгненням та забезпечення кібербезпеки України⁵⁹; створення системи державно-приватного партнерства у сфері

⁵⁸ Семенець-Орлова І., Ключко А., Амро, Т. Публічне управління у сфері інформаційної безпеки для забезпечення розвитку демократії в Україні (контекст воєнного стану). 2022. № 5 (33). С. 73-82.

⁵⁹ Онищенко, С. В., & Глушко А. Д. (2020). Концептуальні засади інформаційної безпеки національної економіки в умовах діджиталізації. Соціальна економіка. ХНУ, 59, С. 14-24

інформаційної безпеки; запровадження системи демократичного контролю за діяльністю державних органів, що забезпечують інформаційну безпеку; розробка комунікаційної політики у відносинах між державою та суспільством.

Водночас необхідно розробити освітні програми, спрямовані на формування вміння захищати власну інформаційну безпеку, наприклад, підвищення культурного рівня використання засобів обробки інформації, розкриття власної інформації та способів її захисту, формування критичного ставлення до інформації.

Для успішного входження нашої держави в міжнародні інформаційні обміни вона має зосередитись насамперед на наступних напрямках у сфері правової діяльності представлених на рис. 3.3.

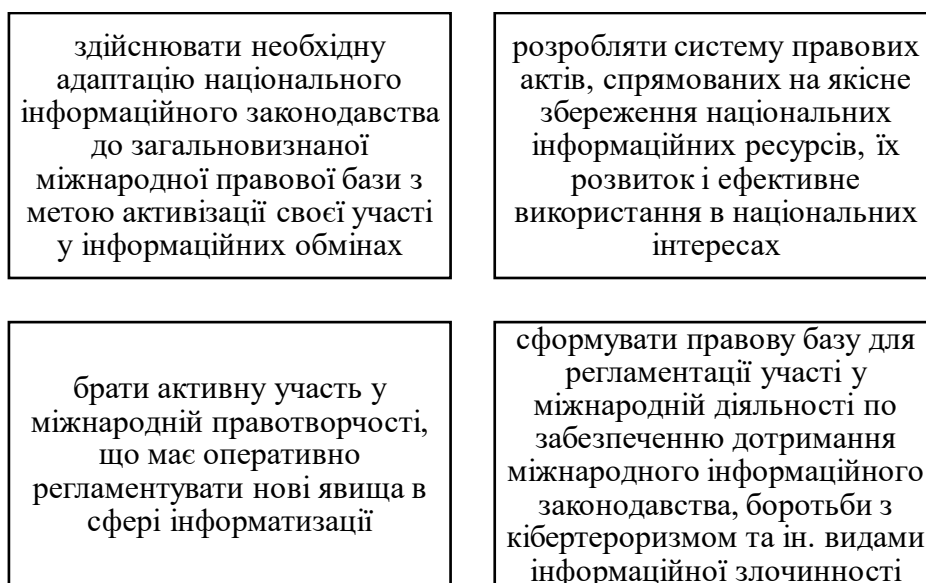

Рис. 3.3. Напрямки у сфері правової діяльності для успішного входження України в міжнародні інформаційні обміни

Тому в сучасному світі, коли глобальні процеси дедалі активізуються та мають позитивний вплив на світову спільноту, поряд із ризиками інформаційних атак та кіберзлочинності, загальнонаціональна система інформаційної безпеки, яка координує діяльність держави, може стати ключовою для нейтралізації інформаційних загроз та сприяння позитивним чинникам розвитку інформації.

Важливою складовою загальної політики забезпечення інформаційної безпеки в Україні є активізація участі громадськості в процесі вдосконалення

відносин «суспільство - держава». Подальше зміцнення інформаційної безпеки країни здійснюється спільними та скоординованими діями всіх органів державної влади, громадськості та медійної спільноти.

У сучасних умовах необхідно не лише вирішувати такі важливі завдання, як створення власного інформаційного простору та захист його від загроз, а й переходити від оборонної стратегії до наступальної.

3.2. Роль інформаційної політики у формуванні позитивного іміджу України на міжнародній арені

Позитивне сприйняття конкретної країни як її власним населенням, так і представниками інших держав – це її значуща конкурентна перевага, основа ефективної взаємодії з різними сегментами громадськості: діловими колами, інвесторами, туристами, ЗМІ. Цілеспрямовано вибудовуючи привабливий імідж країни, органи влади отримують додаткові можливості для розвитку міжнародного співробітництва та залучення інвестицій, бізнес-спільнота – для укладання вигідних контрактів, місцеве населення – для покращення соціальної сфери. Формування позитивного іміджу країни дозволяє підвищити престиж зосереджених на її території ресурсів, культурних та туристичних об'єктів, ділової репутації, що у свою чергу сприятиме створенню робочих місць, зростанню доходів, підвищенню рівня життя населення.

Інформаційна політика відіграє ключову роль у формуванні позитивного іміджу держави, зокрема України, на міжнародній арені. Цей процес для України включає кілька аспектів:

1. Дипломатичне позиціонування через ЗМІ. Державні та незалежні засоби масової інформації є важливим інструментом для досягнення міжнародної аудиторії. Вони можуть доносити правдиву інформацію про події в Україні, успіхи в економіці, культурі та науці, а також спростовувати дезінформацію.

2. Просування культури та ідентичності. Завдяки культурним заходам, виставкам, кінофестивалям та міжнародним конференціям Україна може

демонструвати своє багатство культурної спадщини, унікальну історію та сучасні досягнення⁶⁰.

3. Цифрова дипломатія. Соціальні мережі стали потужним засобом комунікації для урядів. Наприклад, офіційні акаунти українських відомств у Twitter чи Facebook дають змогу поширювати оперативну інформацію, відповідати на запити міжнародної спільноти та формувати позитивний імідж країни в реальному часі.

4. Боротьба з дезінформацією. Через численні інформаційні атаки Україна активно працює над створенням структур, які спростовують фейкові новини, та над навчанням громадян медіаграмотності. Це не лише захищає репутацію країни, але й формує довіру міжнародної спільноти.

5. Розвиток міжнародного партнерства. Участь у глобальних ініціативах, таких як екологічні програми або освітні обміни, допомагає зміцнити позиції України як надійного партнера на світовій арені.

Розглянемо кожен аспект інформаційної політики України у формуванні позитивного її позитивного іміджу більш детально. Так, дипломатичне позиціонування України через ЗМІ є однією з ключових складових інформаційної політики держави⁶¹. Прес-служби державних установ активно співпрацюють із міжнародними медіа, надаючи інформацію про реформи, економічні досягнення та стратегічні ініціативи. Це сприяє формуванню позитивного іміджу України як сучасної та прогресивної держави.

Також, нашу країні часто відвідують іноземні кореспонденти. Організація візитів іноземних журналістів в Україну дозволяє їм ознайомитися з реальністю

⁶⁰ Геворкян А. Ю. Механізми державного управління та регулювання у сфері інформаційної політики як фактор зміцнення економічної безпеки території. Право та державне управління. 2021. № 2. С. 98-105.

⁶¹ Прохоренко М.М., Мануйлова К.В., Тарасова І.В., Назаров В.В., Денисенко, К.В. (2022). Взаємодія міжнародного права людини та міжнародного гуманітарного права: міжнародні стандарти та національний вимір. Інформатології. 2022. Вип.55 (1-2). С.42-52.

на місці, подолати стереотипи та поширювати об'єктивну інформацію про країну. У співпраці зі світовими медіа-організаціями Україна регулярно спростовує фейки, які можуть шкодити її репутації. Це не лише зміцнює довіру, але й підвищує імідж країни як прозорої та відкритої.

Будь-які успіхи в нашій країні презентуються іншим країнам через міжнародні платформи. Так, розповіді про досягнення українських стартапів, науковців, митців і спортсменів створюють позитивний медіарезонанс. Це важливо для формування образу України як країни інновацій та талантів. А соціальні мережі дають змогу нашим урядовцям швидко доносити меседжі до широкої міжнародної аудиторії. Наприклад, англомовні офіційні акаунти уряду України чи відомих українських діячів активно поширюють інформацію про події в країні.

Вищенаведені заходи дипломатичного позиціонування України через ЗМІ допомагають не лише покращувати сприйняття нашої країни за кордоном, але й створюють платформу для дипломатичного діалогу та співпраці.

Просування культури та ідентичності України є потужним інструментом для зміцнення її іміджу на міжнародній арені. Загалом, Україна активно використовує музику, літературу, кіно, мистецтво та гастрономію для презентації свого багатокультурного надбання⁶². Наприклад, наша країна бере участь у міжнародних фестивалях, виставках та конкурсах, що дозволяє продемонструвати унікальність української культури.

Завдяки перекладам творів українських письменників на інші мови світ відкриває для себе сучасне та класичне мистецтво України. Крім того, розвиток українознавства у закордонних університетах сприяє популяризації мови та історії. Народні танці, вишиванки, пісні та обряди відіграють важливу роль у презентації культурної ідентичності. Наприклад, «Дні української культури» або

⁶² Козьб'ял, К. (2020). Саар і початок європейської інтеграції. Щорічник європейської інтеграції. 2020. Вип. (14). С. 187-198.

подібні заходи дозволяють продемонструвати самобутність українського народу.

Зараз українське кіно все більше здобуває міжнародне визнання через фестивалі, такі як «Берлінале» чи «Каннський кінофестиваль». Документальні фільми також допомагають розповідати світові про ключові події в житті нашої країни. А участь у глобальних програмах обміну дозволяє українським митцям та студентам ділитися своїм досвідом і отримувати нові знання.

Сучасна українська музика, графіка, дизайн і технології також відіграють важливу роль у формуванні позитивного іміджу нашої країни на міжнародній арені. Це підкреслює не лише багату історію країни, але й її здатність дивувати інноваціями.

Цифрова дипломатія відіграє важливу роль для представлення та просування інтересів України на міжнародній арені. Завдяки розвитку цифрових технологій і глобальній доступності інформації, Україна активно використовує цей формат для комунікації з міжнародною аудиторією. Так, офіційні акаунти українських урядових установ, посольств і дипломатів ведуть активну діяльність у таких мережах, як Twitter, Facebook, Instagram і YouTube. Вони надають оперативну інформацію про ситуацію в Україні, дипломатичні ініціативи та значущі події. У кризових ситуаціях, як-от під час конфліктів чи природних катастроф, соціальні мережі використовуються керівництвом української держави для швидкого поширення правдивої інформації та мобілізації міжнародної підтримки.

На сучасному етапі українські цифрові платформи, такі як StopFake, активно працюють над викриттям дезінформаційних кампаній. Це допомагає захистити репутацію країни й побудувати довіру серед міжнародної спільноти. Також, в Україні зараз активно проводиться навчання медіаграмотності, щоб громадяни та міжнародна аудиторія могли ефективніше оцінювати достовірність інформації. Також, через цифрові медіа Україна популяризує свій культурний, історичний і туристичний потенціал. Наприклад, кампанії на кшталт

#VisitUkraine чи #StandWithUkraine допомагають залучити увагу до країни та її актуальних подій.

Цифрові платформи допомагають українським урядовцям активно взаємодіяти із іноземними лідерами, медіа та організаціями через онлайн-платформи, поширюючи ключові повідомлення та ініціюючи нові форми співпраці⁶³. А використання ними англomовного контенту дозволяє значно розширити охоплення аудиторії.

Також в Україні запроваджуються інноваційні підходи у здійсненні дипломатії. Для прикладу, наша країна використовує віртуальну реальність (VR) чи інтерактивний контент для проведення презентацій і виставок, що розкривають історію, культуру та досягнення України.

З вищенаведеного, можна зробити висновок про те, що цифрова дипломатія є не лише засобом комунікації, але й потужним інструментом для зміцнення позицій України на світовій арені.

Важливим аспектом інформаційної безпеки та національної стійкості України є боротьба з дезінформацією. Так, в нашій країні діє Центр протидії дезінформації – орган, який займається виявленням та аналізом інформаційних загроз, а також розробкою стратегій для їх нейтралізації. Центр активно співпрацює з міжнародними партнерами та проводить навчальні заходи.

Україна впроваджує комплексний підхід до протидії дезінформації, який включає навчання медіаграмотності, верифікацію інформації незалежними фактчекерами та розробку комунікаційних стратегій. Підвищення рівня медіаграмотності серед населення є ключовим елементом боротьби з фейковими новинами. Це допомагає громадянам краще розпізнавати неправдиву інформацію та реагувати на неї.

⁶³ Хорошко В., Хохлачова Ю., Пірцхалава Т., Іванченко І. Інформаційна зброя як інструмент інформаційної війни. Захист інформації. 2022. Том 24, № 2.С. 50-58.

Зараз українські організації проводять дослідження природи дезінформації, її джерел та впливу на суспільство. Це дозволяє розробляти ефективні механізми протидії⁶⁴.

Перелічені заходи боротьби України з дезінформацією сприяють зміцненню інформаційної стійкості України та її здатності протистояти зовнішнім інформаційним загрозам.

Розвиток міжнародного партнерства є важливою частиною стратегічної політики України для зміцнення позицій на світовій арені та створення сприятливого середовища для економічного, політичного та соціального розвитку. Україна активно укладає угоди з іншими країнами, які сприяють співпраці у сфері економіки, торгівлі, науки, культури та оборони. Особливо важливе значення мають угоди з ЄС, НАТО та іншими міжнародними організаціями. Наша країна бере участь у глобальних ініціативах, таких як програми ООН з розвитку, екологічні проєкти, обміни в сфері освіти, що допомагає інтегруватися у світову спільноту.

Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Світовий банк і МВФ, сприяє її економічному зростанню. А підписання договорів про вільну торгівлю з іншими країнами відкриває нові ринки для українських товарів. Привернення іноземних інвесторів через економічні форуми та бізнес-ініціативи сприяє розвитку ключових галузей нашої держави.

Україна активно працює над створенням умов для студентських та культурних обмінів, що допомагає будувати довгострокові міждержавні відносини. А співпраця у боротьбі з глобальними загрозами, такими як тероризм, кіберзлочинність та екологічні катастрофи, посилює імідж України як надійного

⁶⁴ Юнін О., Севрук В., Павленко С. Пріоритети економічного розвитку України в контексті євроінтеграції. *Балтійський журнал економічних досліджень*. 2018. Вип. 4(3). С. 358-365.

партнера⁶⁵. Також, у розвитку нашої держави важливу роль має технологічне партнерство. Зараз українські інноваційні проєкти та стартапи стають все більш цікавими для світової спільноти, що стимулює обмін технологіями та знаннями.

Отож, вище наведені ініціативи сприяють зміцненню позицій України у світі та створенню можливостей для співпраці, яка приносить вигоди усім сторонам. Позитивний імідж необхідний будь-якій країні, оскільки впливає на те, як інші держави, та населення самої країни сприймає її. Найчастіше для побудови відносин імідж держави є важливішим, ніж об'єктивні характеристики цієї держави.

На сучасному етапі медіаобраз України має значний вплив на формування глобальної громадської думки та європейського сприйняття російського вторгнення на територію нашої держави 24 лютого 2022 року. Так, Україна активно співпрацює з міжнародними англомовними ЗМІ, щоб донести об'єктивну інформацію про події в країні. Це сприяє підвищенню обізнаності та підтримки з боку міжнародної спільноти. Українські медіа-стратегії спрямовані на боротьбу з російською пропагандою та дезінформацією, що є важливим елементом інформаційної безпеки. Через соціальні мережі та культурні ініціативи Україна демонструє свою стійкість, демократичні цінності та прагнення до миру, що позитивно впливає на її сприйняття у світі.

Європейські медіа часто акцентують увагу на гуманітарних аспектах конфлікту, що сприяє мобілізації політичної та матеріальної підтримки для України⁶⁶.

⁶⁵ Коцур Л., Грига О. Державна інформаційна політика України: теоретико-методологічні парадокси воєнного часу. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. 2023. No (4). С.52-60.

⁶⁶ Ляшенко В., Підоричева І., Антонюк В. Європейський дослідницький простір: порівняльний аналіз інституційних передумов та інтеграційних підходів для України. Журнал європейської економіки. 2020. Вип. 19(3). С. 456-481.

Минулого року, відділ моніторингу громадської думки Генерального директорату з комунікацій зібрав низку нещодавніх опитувань з усього ЄС і за його межами, щоб зрозуміти, як громадяни бачать війну росії проти України, а також її вплив. Ці опитування були опубліковані з 8 грудня 2023 року по 21 лютого 2024 року. Основні висновки ґрунтуються на восьми опитуваннях у багатьох країнах, а також на опитуваннях, проведених в Австрії, Чехії, Естонії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Угорщині, Ірландії, Італії, Латвії, Польщі, Португалії, Румунії, Іспанії та Швеції. Також представлені опитування з росії, України та США.

У Європі як і раніше існує широка підтримка відповіді ЄС на російське вторгнення: гуманітарна допомога (підтримують 89 % громадян ЄС), прийом біженців (84 %), санкції проти росії (72 %) та фінансова підтримка України (72 %). Проте за останні два роки підтримка дій ЄС, пов'язаних з війною, зменшилася порівняно з весною 2022 року, одразу після початку бойових дій.

Гуманітарна допомога зберігає найвище схвалення, впавши лише на 3 %. Підтримка фінансової та військової допомоги зменшилася на 9 % і 8 % відповідно, згідно з аналізом тенденцій опитувань Standard Eurobarometer. На національному рівні в Німеччині спостерігається підвищений скептицизм щодо фінансової допомоги: 41 % вважають її надмірною, а 80 % сумніваються в здатності ЄС компенсувати будь-яке скорочення американської допомоги Україні. Половина чехів (51 %) хочуть, щоб США та інші країни підтримували Україну у 2025 році принаймні такою ж інтенсивністю, як раніше. Більшість угорців виступають проти подальшої фінансової підтримки України, а 69 % проти збільшення внесків ЄС, поки Угорщина не отримає доступу до заблокованих фондів ЄС. У той час як лише 9 % італійців підтримують росію, а 40 % – за Україну, більшість (51 %) залишаються нейтральними в умовах конфлікту.

На рахунок військової підтримки та допомоги Україні 55 % громадян ЄС згодні з наданням зброї Україні, хоча дані вказують на тенденцію до зниження підтримки цього заходу з часом. 60 % італійців не погоджуються з тим, щоб ЄС

пропонував Україні зброю. Цей результат підтверджується іншим опитуванням, згідно з яким італійські респонденти розділилися щодо пропозиції надіслати Україні військову допомогу: 57 % за і 42 % проти.

Думки в США також розділилися: 22 % виступають за збільшення військової допомоги, 28 % за зменшення, а 27 % виступають за нинішній рівень. У Франції 20 % респондентів підтримують посилення Францією військової та стратегічної підтримки України, 39 % віддають перевагу скороченню або припиненню цієї допомоги, а 26 % вважають, що підтримку слід продовжувати на поточному рівні. В Естонії 61 % підтримують військову допомогу Україні. В Угорщині 74 % виступають проти того, щоб країни ЄС надали Україні додаткове фінансування на військову техніку, і лише 22 % вважають це прийнятним. В Італії 47 % респондентів підтримали рішення Угорщини в рамках Євросоюзу заблокувати схвалення нової військової допомоги Україні, а 33 % висловилися проти.

Чітка і переважна більшість громадян ЄС висловлює підтримку створення спільної оборонної політики ЄС з Україною, причому 87 % підтримують цю пропозицію. У Швеції громадська думка на користь членства Швеції в НАТО залишається явною більшістю – 65 %, в Австрії 78 % виступають за збереження нейтралітету. Однак 51 % стверджують, що нейтралітет країни було підірвано.

Підтримка українських біженців залишається високою в Європі і становить 71 % у середньому по ЄС. Підтримка є найнижчою в Польщі, 60 %. Ці висновки підтверджуються іншим опитуванням, проведеним у 12 країнах-членах ЄС: у деяких сусідніх з Україною країнах солідарність людей щодо біженців, схоже, коливається: найбільше людей, які бачать українських мігрантів як загрозу, було виявлено в Польщі (40 %), Угорщині (37 %) та Румунії (35 %). У Латвії лише 20 % підтримують довготривале утримання українських біженців для вирішення демографічних і трудових проблем, незважаючи на загальну широку підтримку біженців.

Для 28 % громадян ЄС війна в Україні є однією з двох найважливіших проблем, з якими зараз стикається ЄС, іншою є імміграція. Естонці (40 %),

поляки (31 %) і данці (29 %) вважають війну в Україні найбільш трансформаційною подією серед п'яти важливих проблем останнього десятиліття. У 2023 році 57,3 % поляків вважали війни найважливішою подією, наголошуючи на триваючому конфлікті в Україні (27,1 %). Погляди італійців на український конфлікт дуже різняться: від економічних наслідків (32 %) до страху перед розширенням конфлікту (30 %). 82 % іспанців висловлюють стурбованість війною в Україні, при цьому 23 % відчують себе дуже стурбованими, що на 9 пунктів менше, ніж стурбованість війною в Газі. 15,3 % італійців прогнозують у майбутньому посилення бойових дій в Україні та на Близькому Сході за участю Італії та Заходу. 22,7 % очікують відносного спокою в Україні, але тривають заворушення на Близькому Сході, а 26,2 % вважають, що конфлікти збережуть поточний рівень інтенсивності,

Порівняно з роком тому європейці тепер частіше вважають, що росія має перевагу в конфлікті. У більшості країн це переконання зросло на 9-14 %, за винятком Італії, де воно зросло на 4 %. Згідно з опитуванням у багатьох країнах, 31 % респондентів очікували, що війна в Україні закінчиться у 2024 році, що на 9 відсотків менше, ніж у попередньому році. Водночас 47 % респондентів вважали, що війна навряд чи завершиться до 2024 року.

Європейці загалом песимістично дивляться на результат війни в Україні: лише 10 % вірять, що Україна переможе, у порівнянні з удвічі більшою кількістю, яка очікує перемоги росії, але більшість (37 %) вірить, що війна закінчиться врегулюванням.

У Фінляндії 20 % респондентів вважають, що Захід повинен переконати Україну врегулювати конфлікт, навіть якщо це означатиме здачу українських територій, 43 % не згодні. Думка громадян Франції щодо результатів війни різниться: 34 % очікують перемоги росії, 32 % не передбачають явного переможця, а 20 % вірять, що Україна переможе. Що стосується бажаних результатів, то 53 % громадян Франції підтримують перемогу України. Більшість 64 % громадян Німеччини не вірять, що Україна ще може виграти, лише 28 % вірять, що Україна виграє. В іншому опитуванні 42 % німців підтримують

відмову України від окупованих росією територій для припинення війни, тоді як 43 % вважають, що Україна повинна продовжувати боротьбу за їх звільнення. Половина німців вважає дипломатичні зусилля Німеччини недостатніми. Занепокоєння щодо тривалості конфлікту в Швеції зросло, і тепер 43 % вважають, що він триватиме.

92 % українців вимагають повного виведення російських військ, включаючи Крим, щоб припинити війну. Лише 12 % вважають прийнятною анексію Криму. 43 % українців вважають, що війна триватиме ще принаймні 12 місяців.

У росії 77 % підтримують дії російських військ в Україні, але 52 % підтримують мирні переговори, більше, ніж за продовження бойових дій (40 %). Багато росіян (45 %) вважають, що конфлікт триватиме понад рік, а 77 % прогнозують перемогу росії. 64 % не вважають військову операцію росії в Україні помилкою. 35 % громадян США вважають, що жодна зі сторін не виграс, причому 19 % бачать більш імовірну перемогу України, а 16% – росії, більшість американців (68 %) все ще підтримує припинення вогню між росією та Україною.

Хоча ще минулого року росія все ще була найбільшою небезпекою для п'яти країн G7, цього року лише громадяни Великої Британії та Японії вважають її такою. Згідно з іншим опитуванням, росія представляє шосту, сьому та дванадцяту загрозу відповідно для Франції, Німеччини та Італії. Більше половини опитаних чехів (55 %) вважають росію загрозою. У Фінляндії приблизно 80 % респондентів висловлюють стурбованість ескалацією війни в Україні, зокрема стурбованість щодо можливого нападу росії на Фінляндію зросла на 5 % до 68 %.

Згідно з іншим опитуванням, більше половини респондентів (53 %) вважають, що нападу на країни НАТО найближчим часом може передувати часткове захоплення росією українських територій. Крім того, половина громадян Фінляндії вважає, що їхній країні слід готуватися до потенційної ескалації українсько-російського конфлікту, який може перекинутися на

Фінляндію в найближчі роки. У Німеччині можливий напад росії хвилює 46 % респондентів.

Поляки скептично ставляться до заяви путіна про те, що російські війська увійдуть до Польщі лише в разі нападу: 47,8 % не вважають це заспокійливим, а 28,7 % категорично не погоджуються. Крім того, більшість із 69,3 % підтримують початок переговорів з НАТО та Україною про розширення протиповітряної оборони до українського кордону для перехоплення російських ракет або безпілотників, що прямують у бік Польщі. 70 % румунів вірять, що НАТО допоможе Румунії у разі іноземного нападу.

Думки щодо членства України в ЄС різняться в Європі. Так, 60 % респондентів ЄС підтримують членство України в ЄС. У Німеччині схвалення довгострокового членства України в ЄС трохи знизилося з 58 % до 53 % порівняно з минулим роком. Подібним чином підтримка довгострокового членства України в НАТО також знизилася до менш ніж половини, наразі становлячи 44 %. Громадськість Ірландії здебільшого підтримує приєднання України до ЄС, але не шляхом прискорення, тоді як 72 % підтримують членство України в ЄС, лише 33 % підтримують це прискорення, 36 % не підтримують прискорене відстеження.

На рахунок відбудови України 59 % респондентів у Європі вважають, що ЄС зіткнеться з економічним тягарем у результаті реконструкції України, тоді як 41 % вважають, що це дасть економічну можливість. В Естонії 60 % підтримують внесок Естонії у післявоєнну відбудову України.

Отож, медіаобраз України в період 2022-2024 років мав значний вплив на глобальну громадську думку та європейське сприйняття конфлікту. Після початку повномасштабного вторгнення в 2022 році, міжнародні медіа активно висвітлювали події в Україні, що сприяло підвищенню обізнаності про ситуацію в країні. Українські медіа та урядові установи активно працювали над спростуванням російської пропаганди, використовуючи соціальні мережі та міжнародні платформи. Платформи, такі як Telegram, Facebook та Instagram,

стали ключовими каналами для поширення інформації, документування подій та залучення міжнародної аудиторії.

Завдяки стійкості українського народу, демократичним цінностям та культурним ініціативам, Україна змогла зміцнити свій позитивний образ у світі.

ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи ми дослідили теоретико-методологічні основи інформаційної політики. Інформаційна політика – це система заходів, стратегій і рішень, спрямованих на формування, регулювання та використання інформаційного середовища для досягнення певних цілей. Вона охоплює як державний, так і приватний сектор, включаючи мас-медіа, технології та освіту.

Сутність інформаційної політики полягає у забезпеченні доступу до інформації, регулюванні її поширення, захисті права на приватність і свободу слова, боротьбі з дезінформацією та побудові ефективного інформаційного простору, який сприяє розвитку суспільства. Це також може включати впровадження законодавчих ініціатив, створення платформ для обміну даними та підвищення рівня цифрової грамотності населення.

Основні принципи інформаційної політики держави (прозорість, свобода слова, достовірність, приватність, цифрова рівність, національна безпека, інноваційність) є фундаментом для формування ефективної інформаційної стратегії. Вони включають забезпечення відкритого доступу до інформації для громадян та прозорість дій влади, захист права на вільне вираження думок і запобігання цензурі, боротьбу з фейковими новинами та поширення правдивої, перевіреної інформації, захист персональних даних і конфіденційності громадян, забезпечення рівного доступу до інформаційних технологій та ресурсів для всіх громадян, захист інформаційного простору від зовнішніх загроз (таких як кібератаки чи пропаганда), підтримку технологічних новацій та розвиток інфраструктури для інформаційної діяльності. Ці принципи спрямовані на створення збалансованого та безпечного інформаційного середовища, яке сприяє розвитку суспільства та держави.

В умовах глобалізації та європейської інтеграції інформаційна політика держави набуває стратегічного значення, оскільки вона стає інструментом для адаптації до сучасних викликів та можливостей. Європейська інтеграція вимагає

відповідності міжнародним стандартам у сфері інформаційної безпеки, захисту даних та свободи слова. Інформаційна політика допомагає адаптувати національні закони до норм ЄС.

У другому розділі ми проаналізували інформаційну політику України. Нами було виявлено, що формування інформаційної політики України пройшло кілька ключових етапів, які відображають еволюцію підходів до управління інформаційною сферою: початковий етап (1991-2000 рр.), під час якого відбулося прийняття Закону України «Про інформацію» (1992), який заклав основи правового регулювання інформаційної діяльності та створення перших державних органів, відповідальних за інформаційну політику, таких як Державний комітет телебачення і радіомовлення; етап інституціоналізації (2000-2010 рр.), який характеризується впровадженням законодавчих ініціатив в Україні для захисту інформаційного простору та розвитку медіа; етап цифровізації (2010-2020), під час якого в нашій державі активно впроваджувалися цифрові технології у державне управління; сучасний етап (2020 р.-дотепер), який характеризується посиленням заходів з інформаційної безпеки у зв'язку з гібридними загрозами та інтеграцією до європейського інформаційного простору.

Інституційні механізми реалізації інформаційної політики в Україні включають систему органів, інструментів та процесів, які забезпечують ефективне функціонування інформаційного простору. Основні складові цих механізмів: державні органи, громадянське суспільство, міжнародна співпраця та технологічна інфраструктура. Ці механізми спрямовані на створення збалансованого інформаційного середовища в Україні, яке відповідає сучасним викликам.

Сфера інформаційного простору України стикається з низкою проблем та викликів, які впливають на її стабільність та розвиток. Так, поширення фейкових новин і маніпулятивної інформації, особливо в умовах гібридної війни, створює загрозу для суспільної думки та національної безпеки. Зростання кількості кібератак на державні та приватні інформаційні системи ставить під загрозу

конфіденційність даних та функціонування критичної інфраструктури. В Україні низький рівень обізнаності населення щодо перевірки джерел інформації та розпізнавання маніпуляцій. Також, в нашій державі присутній нерівний доступ до сучасних інформаційних технологій серед різних регіонів та соціальних груп. І ще в Україні є необхідність в удосконаленні законодавства для ефективного регулювання інформаційного простору та забезпечення його безпеки. Ці виклики потребують комплексного підходу, включаючи розвиток медіаграмотності, посилення кібербезпеки та міжнародну співпрацю.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи ми намітили перспективи розвитку інформаційної політики України у процесі євроінтеграції. Вдосконалення інформаційної політики України є ключовим завданням для зміцнення інформаційного простору та підвищення його стійкості. Серед основних напрямів вдосконалення інформаційної політики України можна виокремити: розвиток медіаграмотності (впровадження освітніх програм з медіаграмотності в школах та університетах); посилення кібербезпеки (розробка та впровадження національної стратегії кібербезпеки і створення центрів моніторингу та реагування на кіберзагрози); підтримка незалежної журналістики (забезпечення фінансової та правової підтримки незалежних медіа і захист журналістів від переслідувань та забезпечення їхньої безпеки); гармонізація з європейськими стандартами (адаптація законодавства України до норм ЄС у сфері свободи слова, захисту даних та регулювання медіа); протидія дезінформації (запуск інформаційних кампаній для спростування фейків та використання технологій штучного інтелекту для виявлення та боротьби з дезінформацією). Ці напрями допоможуть у створенні сучасного, прозорого та безпечного інформаційного середовища, яке відповідатиме міжнародним викликам і сприятиме інтеграції України у глобальний інформаційний простір.

Загалом, інформаційна політика відіграє ключову роль у формуванні позитивного іміджу України на міжнародній арені, підкреслюючи її унікальність, досягнення та культуру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Божкова, В. В., Білан, А. О. (2019). Сутність державної інформаційної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні. Інвестиції: практика та досвід, 11, С. 106-110.
2. Виздрик В., Мельник О. Інформаційна безпека в Україні. Grail of Science. 2023. № 24. С. 196-202.
3. Геворкян А. Ю. Механізми державного управління та регулювання у сфері інформаційної політики як фактор зміцнення економічної безпеки території. Право та державне управління. 2021. № 2. С. 98-105.
4. Голованова, Н. (2022). Інформаційна політика України в умовах війни (архетипний підхід). Наукові перспективи, 6, С. 57-70.
5. Дурман, М. (2020). Інформаційний менеджмент як складова державної інформаційної політики. Вісник Херсонського національного технічного університету, 75, С. 141-149.
6. Європейська інтеграція України: просто про складне. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/evropeyska-integratsiyaukraini-prosto-pro-skladne>.
7. Залєвська І.І., Удренас Г.І. Інформаційна безпека в Україні в умовах російської військової агресії. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 1. С. 20-26.
8. Захаренко, К. В. (2019). Особливості формування ефективної державної інформаційної політики. Політичне життя, 3, С. 71-76.
9. Історія становлення відносин Україна-ЄС. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/istoriya-stanovlennya-vidnosin-ukraina-es>.
10. Катаріна В. (2019). Державотворення та європейська інтеграція в Україні. Географія та економіка Євразії. 2019. Вип.60:6. 754 с.
11. Ключко А. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах сучасного суспільства. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2022. №3(63). С. 38-42.

12. Козьб'ял, К. (2020). Саар і початок європейської інтеграції. Щорічник європейської інтеграції. 2020. Вип. (14). С. 187-198.
13. Козьмініх А.В. Інформаційні механізми євроінтеграційної політики України. Актуальні проблеми політики. 2020. Вип. 65. С. 41-48.
14. Козьмініх А. В. Складники механізму реалізації інформаційної політики України. *Науковий журнал «Політикус»*. 2020. № 2. С. 52-58.
15. Костенко А. М. Інформаційно-комунікативні стратегії євроінтеграції в Україні. Науково-теоретичний альманах Грані. 2019. Вип. 21(11). С. 70-77.
16. Коцур Л., Грига О. Державна інформаційна політика України: теоретико-методологічні парадокси воєнного часу. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. 2023. № (4). С. 52-60.
17. Ляшенко В., Підоричева І., Антонюк В. Європейський дослідницький простір: порівняльний аналіз інституційних передумов та інтеграційних підходів для України. Журнал європейської економіки. 2020. Вип. 19(3). С. 456-481.
18. Марутян Р. Національні інформаційні ресурси як першооснова інформаційного суверенітету України. Актуальні проблеми міжнародної безпеки: український вимір. Київ: ВД «Стилос», 2020. 496 с.
19. Мохова Ю.Л., Луцька А.І. Сутність та головні напрями державної інформаційної політики України. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2018. № 12.
20. Ніщименко О.А. Інформаційна безпека України на сучасному етапі розвитку держави і суспільства. *Наше право*. 2016. № 1. С. 17-23.
21. Новородовський В. Інформаційна безпека України в умовах Російської агресії. Соціум. Документ. Комунікація. 2020. Вип. 9. С. 150-179.
22. Онищенко, С. В., & Глушко А. Д. (2020). Концептуальні засади інформаційної безпеки національної економіки в умовах діджиталізації. Соціальна економіка. ХНУ, 59, С. 14-24.
23. Подорожній Ю., Болдіжар С., Софілканич О. (2018). Формування стратегії євроінтеграційного розвитку України. *Балтійський журнал економічних досліджень*. Вип. 4(1). С. 283-292.

24. Про Національну програму інформатизації. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
25. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
26. Прохоренко М.М., Мануйлова К.В., Тарасова І.В., Назаров В.В., Денисенко, К.В. (2022). Взаємодія міжнародного права людини та міжнародного гуманітарного права: міжнародні стандарти та національний вимір. *Інформатології*. 2022. Вип.55 (1-2). С.42-52.
27. Пунда, О., Добрянська, О., & Новицька, Н. (2022). Принципи інформаційної політики в умовах війни та їх нормативно-правове закріплення. *Екологічне право*, 1-2, С. 60-65.
28. Редзюк, В., & Редзюк, Н. (2024). Формування державної інформаційної політики «України в умовах гібридної війни. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення, (10), С. 93-101.
29. Ромащенко В. А. Основні напрямки правового регулювання інформаційного суспільства в Україні в умовах європейської інтеграції. *Конгрес міжнародного та європейського права: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 квіт. 2019 р.)*. Одеса : Фенікс, 2019. С. 175-179.
30. Савосько, Т. (2024). Особливості формування державної інформаційної політики. *Аспекти публічного управління*, 12(1), С. 22-28.
31. Саган О.В. Протидія медіа-інформаційному тероризму як питання національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 21.01.01. Київ, 2021. 22 с.
32. Семенець-Орлова І., Клочко А., Амро, Т. Публічне управління у сфері інформаційної безпеки для забезпечення розвитку демократії в Україні (контекст воєнного стану). 2022. № 5 (33). С. 73-82.

- 33.Смотрич, Д., & Браїлко, Л. (2023). Інформаційна безпека в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 77, С. 121-127.
- 34.Терепищій С., Костенко А. Картографування ландшафтів освіти з кібербезпеки під час війни в Україні 2022. *Studia Warmińskie*, 59. 2022. С. 125-135.
- 35.Терещенко, В. (2023). Особливості державної інформаційної політики в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2, С. 391-395.
- 36.Хорошко В., Хохлачова Ю., Пірцхалава Т., Іванченко І. Інформаційна зброя як інструмент інформаційної війни. *Захист інформації*. 2022. Том 24, № 2. С. 50-58.
- 37.Юдін О.К., Бучик С.С. Концептуальний аналіз уразливості державних інформаційних ресурсів. *Наукоємні технології*. 2019. № 3(19). С. 299-304.
- 38.Юнін О., Севрук В., Павленко С. Пріоритети економічного розвитку України в контексті євроінтеграції. *Балтійський журнал економічних досліджень*. 2018. Вип. 4(3). С. 358-365.
- 39.Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-22#Text> (дата звернення: 17.04.2025).